

NORSK NATUR

Nr.1 Februar 1983

ISSN 0549-687X

Norges Naturvernforbund

*Ragnhild
Sundby*
har ordet:

Som ved ethvert årsskifte står Naturvernforbundet også i år foran en lang rekke store oppgaver. Sett i et større perspektiv er vi vel enige om at forbundets viktigste oppgave er å bevare naturens produksjonsevne og mangfold. Den sterke tekniske utvikling de siste årtier, og vår høye

levestandard har ført med seg en rekke negative bivirkninger som på kortere eller lengre sikt kan redusere den biologiske produksjon vi alle er avhengige av. Dette er et stort og komplekst område, men vi har to elementer som her er sentrale, jordvern og forurensninger.

Det er stor forståelse idag for nødvendigheten av vern om den dyrkbare jorda, men nye signaler fra myndighetene krever at vi her følger meget nøye med. Forurensningene kommer fra en lang rekke virksomheter og skyldes bl.a. utslipp av avfallsstoffer, og direkte bruk av nye stoffer overfor naturen. En del av stoffene er ressurser som kan og bør gjenvinnes og brukes på nytt, andre er giftstoffer som kan være nyframstilt, og som ikke, eller vanskelig kan brytes ned av mikroorganismene i naturen. Stoffene kan derfor hopes opp i næringskjedene, og få virkninger på organis-

mer de ikke var tiltenkt. Dette gjelder både oss selv og våre omgivelser.

Skal disse problemene løses må vi gå til forurensningskilden. Forandringer her krever ofte omfattende tiltak, men i mellomtiden har vi muligheter til å redusere omfanget av forurensningene. Teknikken kan komme oss til hjelp når det gjelder rens tiltak, og vi har mulighet for å redusere bruken av en del stoffer slik at skadelige bivirkninger kan minskes.

Det har vært gjort og gjøres en god del på forurensningssektoren idag, men vi må dessverre innrømme at det har vært liten framgang i arbeidet for å løse våre problemer. Skal dette lykkes må vi alle være motivert for nødvendige tiltak. Dette vil Norges Naturvernforbund arbeide for, og vi går inn i et nytt år med pågangsmot og vilje til innsats. ♥

VÆR KLAR OVER AT...

I disse dager sender vi ut medlemskortene for 1983. Vi vil minne om at medlemskap i Naturvernforbundet også dekker medlemskap i våre fylkeslag med tilhørende lokallag, uten ekstra kontingent. Oversikten over våre 18 fylkeslag og ca. 100 lokallag finner du på side 142 i Norsk Natur nr. 5 for 1982.

Rettelser:

Boka Jakt og fiske i Norden. Vi skylder på trykkfeilsdjevlen og skynder oss å rette: Boka «Jakt og fiske i Norden» anmeldt i «Norsk Natur» nr. 5/82 er ikke skrevet av Johan B. Steen slik det fremkom av anmeldelsen men av: Sven Fredga, Gøran Bengtsson og Per Hohle. Vi beklager.

Hattebergvassdraget

I artikkelen om Hattebergvassdraget av Jostein Hatteberg har trykkfeilsdjevlen jonglert med millionene og det kan få katastrofale følger. Utbyggingen av dette vassdraget vil ikke koste 600 mil-

lioner kroner, men 510 millioner kr. Videre skal det heite: «Dei vel 510 millionane kraftselskapet opererer med, er nemlig i 1972 kroner, får vi opplyst i NVE. Sidan då har kostnadene stige over 330 prosent eller rettare 3,3 gonger etter NVE sine prognoseindeksar, noko som gjer at den rimelege utbygginga til SKL, eigentleg blir dyr. Så dyr at utbygginga nærast blir samfunnsøkonomisk ufor-svarleg, konkluderar ekspertane». Så fikk vi presisert dette – nok en gong.

NORSK NATUR

NR. 1 – FEB. 1983 – 19. ÅRG.

Tidsskrift for natur- og miljøvern

Utgitt av Norges Naturvernforbund

Ansvarlig utg. (fung.) Torbjørn Paule

REDAKTØR (fung.)

SYLVI STRUKSNES

Redaksjonsutvalg:

Bredo Berntsen, Trond A. Svensson,
Ragnar Vik, Espen Wæhle, Anders
Goksøyr, generalsek. og redatøren.

AV INNHOLDET

Før tiden renner ut	4
Intervju Sigmund Larsen	8
Naturvern i andre land	10
Verdens Nasjonalparker	12
Regnskogene trues	14
Treplanting i U-land	17
Blikk for bilder	18
Veg i vellinga	22
Se Oslo og Dø	26
Kunstauksjon	30

Norsk Natur utkommer med seks
nummer årlig. Årsabonnement: kr. 90,-
Enkelteksemplar kr. 15.00.

*Foto forside: Ivar Harjar, «isroser – en
truet art i en energisparetid?»*

Trykt i rotasjon hos

Oscar-Andersen Offsetrotasjon A/S

NORGES NATURVERNFORBUND

Gateadresse: Akersgt. 63, Oslo

Postadresse: Postboks 8268 –

Hammersborg, Oslo 1

Tlf. 33 79 32 – Salg: 33 10 27

Postgiro: 50 9460 2

Bankgiro: 6001 05 70835

Medlemskontingent

Personlig medlem pr. år. kr. 90,-

Familiemedlem

(Hovedmedlems ektefelle eller hjemmevæ-

rende barn under 25 år) pr. år kr. 10,-.

Organisasjoner, bedrifter, skoler m.m.
kr. 500,- pr. år.

Medlem av Norges Naturvernforbund
er automatisk medlem av det fylkeslag
vedkommende sokner til.

Gen. sekretær : Torbjørn Paule

Konsulent : Thor Midteng

Kontorsjef : Roar Sæther

Org. sekretær : Per Valset

Inf. sekretær : Sylvi Struksnes

Makter vi utfordringen?

Mens svenskene klager over at den sure nedbøren farger håret grønt, farger punkere verden over håret grønt for å protestere mot sur nedbør. Ikke uttalt riktignok: men de protesterer mot verdens elendighet enten det gjelder sosiale forhold, naturødeleggelser, atomvåpen, maktmisbruk og andre tidstypiske eledigheter. De hopper av og viser på sin måte forakt for de voksnes tafatthet i en verden som skriker om hjelp, og forlenget har blottlagt nødvendigheten av en alternativ samfunnsutvikling.

Sakte men sikkert våkner folk rundt om på kloden fra apatien til ønske om aktiv handling, uansett hvem eller hva som har vekket dem. Man øyner så smått at punkeren i Oslo har fellesinteresser med et sultende u-landsbarn, og at problemet sur nedbør er del av samme fatale spill om vårt livsgrunnlag som ødeleggelsen av de tropiske regnskogene. Håpet om at noe vil og skal skje, bare vi står samlet, begynner etterhvert å feste seg.

I Norge har organisasjonen «Framtiden i våre hender» drevet fram kravet om «en nordisk alternativ samfunnsutredning» der sosiale mål, miljø- og ressursansvar skal være overordnet fremfor de rene økonomiske verdier i samfunnsutviklingen. Og utrolig nok, men dessto gledeligere, har Stortinget bevilget 1,2 millioner kroner til et forprosjekt om «en nordisk alternativ samfunnsutredning».

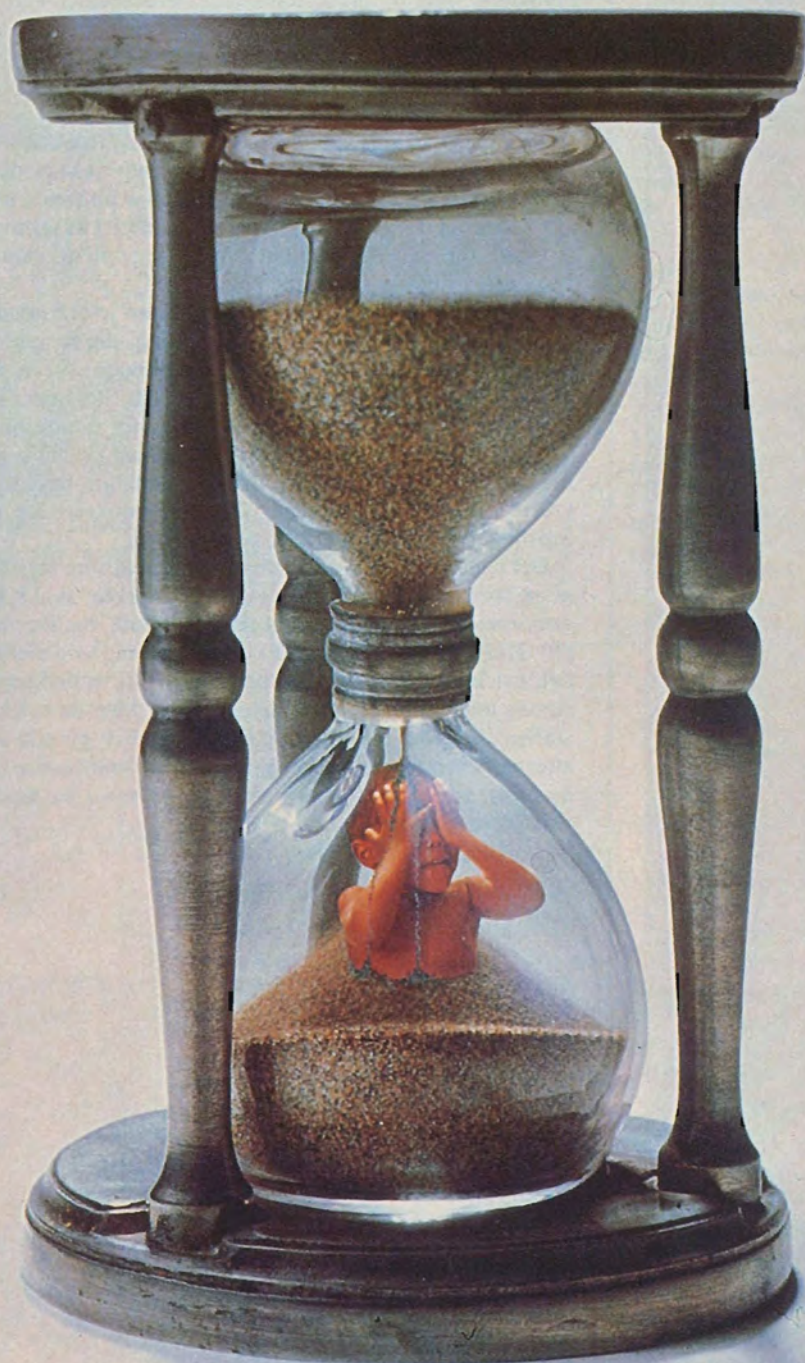
Også Norges Naturvernforbund står bak kravet om en slik utredning sammen med 14 andre mer eller mindre likesinnende organisasjoner. For 1,2 millioner kroner skal organisasjonene *sammen* konkretisere problemstillingene og vise Stortinget prosjektets videre berettigelse.

Det ligger klart i dagen at såvel samarbeid som forståelse for hverandres egenart er av største betydning for at dette prosjektet skal lykkes. For mange feilskjær i samarbeidet i denne fasen vil seinere kunne medføre at nye bevilgninger ikke blir gitt. Her ligger da også prosjektets utfordring – og muligheter. Makter vi samarbeidet, oss imellom og overfor forskerne – slik at de knappe midlene fra første stund skytes inn i riktig bane, er mye vunnet. Men da må lokale kjepphester settes på stallen til fordel for samlingspunktene. For på sikt kan prosjektet «en nordisk alternativ samfunnsutredning» bidra til at land verden over går sammen om liknende oppgaver. For at vi alle skal overleve – i en verden som også punkere kan akseptere.

Punkere i samtale med Hans Svelland i Oslo Høyre etter endt protestaksjon forsommeren 1982. Om en alternativ framtid? Foto: NTB.

MAGNAR NORDERHAUG

FØR TIDEN RENNER UT...

Denne artikkelen er et sammendrag av et innledningsforedrag som Magnar Norderhaug holdt under Norges Naturvernforbunds og Østlandske Naturvernforenings høstmøte 1981 om temaet «Grenser for vekst – 10 år etter.»

Hvor står vi idag?

Om jeg kort skal sammenfatte mitt syn på hvor vi står idag, i forhold til for 10 år siden, må det bli med følgende: *De grunnleggende problemene som det ble advart mot i 1972 er uløste, og forutsetningene for å løse dem er dårligere enn for 10 år siden.*

Min oppfatning bygger på fire forhold:

- For det første har befolkningsveksten og de økonomiske systemenes press på Jordens naturgrunnlag og ressurser økt.
Vi er idag over 700 millioner mennesker fler enn for 10 år siden, og kløften mellom fattig og rik er større enn noen gang.
- For det andre har miljø- og ressursproblemene blitt flere, større og mer kompliserte. Dette skyldes dels at mottiltakene har vært utilstrekkelige i forhold til problemenes vekst, dels at vår innsikt vedrørende problemenes omfang er mer inngående enn for 10 år siden.
- For det tredje har Jordens miljøproblemer i den senere tid fått en ny og skremmende dimensjon.
Debatten om moderne krigføring er ikke lengre et spørsmål bare om menneskers overlevelse, men gjelder også det grunnleggende spørsmålet om Jorden i fremtiden skal kunne opprettholdes som et funksjonelt økologisk system.
Denne truselen er også økende fordi nedbrytningen av naturgrunnlaget og de økologiske systemene skaper sosial nød og politiske spenninger som i økende grad kan bli utløst gjennom våpenbruk.
- Sist, men ikke minst, er det også viktig å fastslå at andre problemer i form av økonomiske kriser og økende arbeidsledighet har kommet sterkere i forgrunnen. Om disse problemene vil kunne bringes under kontroll, gjenstår å se. I seg selv er dette mer enn alvorlig, men det skaper også et tilleggspørsmål:
– Når samfunn er i en presset situasjon favoriseres lett kortsiktige og snevre interesser, selv om dette

skulle skje på bekostning av langsiktige og allsidige hensyn.

Dette betyr en økende risiko for global rovdrift på natur og ressurser. Sett under ett innebærer disse fire forholdene at miljøvern, langsiktig naturressursforvaltning og den økopolitiske idé-debatten som ble skakkjørt ved midten av 1970-årene, idag er viktigere enn noen gang.

1980-årenes utfordringer

Når det nå merkes en fornyet interesse for debatten fra 1970-årenes begynnelse, er dette ikke overraskende.

Debatten om Jordens og menneskenes fremtid kan nok for en tid overdøves, men den vil tvinge seg frem påny, fordi problemene er høyst reelle og stadig voksende.

Det er derfor viktig å fornye debatten fra begynnelsen av 1970-årene på grunnlag av den kunnskap vi har ved inngangen til 1980-årene.

Særlig viktig er det å fornye interessen i de politiske partiene og i massemediene. Vi må skape forståelse for at det ikke fins en realpolitisk virkelighet og en annen økologisk virkelighet. Det fins bare en global virkelighet og vi vil være best tjent med at kartet blir bragt i overenstemmelse med terrenget så snart som mulig.

Internasjonalt har ikke utviklingsprosessen på dette felt stått stille i det siste tiåret. Mens betraktninger i retning av «likevektssamfunn» ved begynnelsen av 1970-årene mest ble møtt med sarkasmer og skjeve smil, kan vi idag registrere at forståelsen for dette har fått et slags internasjonalt gjennombrudd helt inn i FN-systemet. Dette skjedde etter 1980 da Den internasjonale naturvernunionen (IUCN) lanserte sin nå så velkjente «Verdens naturvernstrategi» og med den begrepet «sustainable development»:

En utviklingsprosess som har perspektiver inn i de neste generasjoner, og som skaper samfunn som også kan opprettholdes på lang sikt.

Som vi sa i 1971, betyr dette:

- Samfunn med en tilnærmet balanse mellom befolkningsstørrelsen og naturgrunnlagets biologiske produksjonsevne.
- Samfunn der den økonomiske aktiviteten skjer i slike former at forutsetningene for biologisk produksjon ikke skades.
- Samfunn der resykleringen er omfattende og hvor uttaket av ikke fornybare tilganger av energi og naturressurser begrenses mest mulig.

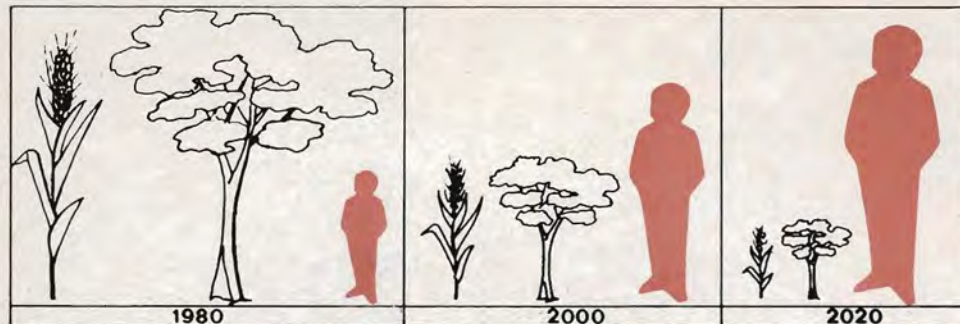

Magnar Norderhaug tar i dette innlegget opp tråden fra 1970-årenes debatt om økopolitikk der økologi, ressurser, befolkningsutvikling og miljøproblemer ses i en sammenheng. Som styremedlem i Norges Naturvernforbund gjennom 70-åra var han toneangivende i denne debatten, bl.a. gjennom flere artikler i forbundets tidsskrift «Norsk Natur». Sammen med Ivar Myrsterud, også zoolog og økolog, startet han debatten om norsk økopolitikk «i en global sammenheng» i «Norsk Natur» nr. 2/72.

Norderhaug er naturverninspektør i Miljøverndepartementet med internasjonalt naturvernarbeid som spesialfelt. ❀

«Ill. t.v. utlånt av Redd Barna»

Daglig blir store naturområder ødelagt eller forringet. Figuren illustrerer forholdet verdens befolkningsutvikling og forringelse av jord- og regnskogsområder. En tredjedel av verdens jordbruksland vil bli ødelagt innen år 2000 dersom nåværende utvikling fortsetter. En liknende utvikling vil skje med de tropiske regnskogene om ikke noe gjøres.

En stor og verdensomfattende trusel mot hele naturgrunnlaget er utviklingen av ørkenssonene. Et område tilsvarende dobbelt så stort som Canada trues idag av sterk grad av forørkning. Årsaken er bl.a. utnyttelsen av skogområdene.

(Kart: IUCN/WWF/UNEP)

Fem hovedoppgaver

Mer konkret kan vi i 1980-årene si vi her står foran fem sentrale oppgaver:

1.

I samfunnsdebatten bør vi nå forsøke å se befolkningsproblemer, ressurs- og miljøproblemer og målsettinger for økonomisk og sosial utvikling i sammenheng.

Forståelsen for dette er økende innenfor FN-systemet, særlig da med tanke på de fattige landenes vanskelige

situasjon. Men dette har like stor gyldighet for I-landene. Men der er interessen for denne betraktningssåten fortsatt liten. Illustrerende er det befolkningsutvalget som ble opprettet i Norge så sent som i august 1981, tydeligvis med det begrensede siktemål å se hva som kan gjøres med vårt synkende fødselstall. Globale utviklingstendenser, ressursmessige virkninger og de positive tingene som unektelig også knytter seg til en avtagende befolkningsvekst (eksempelvis m.h.t. barnehageplasser, utdanning og sysselsetting) synes fortsatt ikke å vekke særlig interesse.

2.

Arbeidet for nedrustning og miljøvern må i større grad samordnes.

Jordens økologiske systemer trues idag fra to hold:

- Dels av økologisk overbelastning på grunn av befolkningsvekst, overforbruk og rovdrift på ressursene.
- Dels av truselen om økologiske katastrofer som kan ødelegge forutsetningene for alt liv gjennom bruk av atomvåpen.

Spørsmålet kan reises om ikke medisinere og økologer nå bør forsøke å få til en ny øst-vest-dialog om menneskets og Jordens fremtid. En åpning

som retter politikernes og menigmanns oppmerksomhet mot andre sider ved våpenkappløpet enn dem som preger de militære eksperters resultatløse forhandlinger de siste tiår.

3.

Det tredje feltet gjelder I-landenes bistandsoverføringer til verdens fattige land.

I 1980-årene er det ikke bare av grunnleggende betydning at bistanden til de fattige landene i verden opprettholdes. Like viktig er det at bistandens kvalitet vies større oppmerksomhet.

Det hjelper lite om vi overfører teknisk/økonomisk bistand som skaper positive resultater på kort sikt, men økologiske kriser på lang sikt. Vi må utvikle økologisk forsvarlige bistandsformer som skaper varige, sosiale forbedringer for de fattigste befolkningsgruppene også på lang sikt. Forståelsen for dette er nå raskt økende. Det gjenspeiles blant annet i organisasjoner som OECD og FNs miljøvernprogram (UNEP), og også i de nordiske landenes arbeid.

4.

Et sentralt, men ømtåelig felt gjelder spørsmålet om internasjonal handel og regional selvforsyning.

Det er grunn til å tro at dette kan bli et hett tema i 1980-årenes internasjonale debatt. Utgangspunktet vil bli spørsmålet om de fattigste landene egentlig har råd til å drive internasjonal handel med sine råstoffer dersom det skjer på bekostning av ressursgrunnlaget og mulighetene for å produsere den nødvendige maten til sin egen befolkning.

Men saken har også en annen side, velkjent fra debatten for 10 år siden:

Er det forsvarlig at rike land som Norge ikke tar sin selvforsyning mer alvorlig og istedet skaffer sin mat på verdensmarkedet fordi vi (i motsetning til de fattige landene) har råd til å betale?

Og samtidig: Rett nok er det økonomisk lønnsomt for Norge å selge overskuddet av sitt fiskeprotein til Europas husdyrprodusenter. Men er det globalt forsvarlig?

Spørsmålet om en større grad av regional selvforsyning og en mer effektiv bruk av verdens livsviktige og begrensede proteintilganger vil sikkert forsterkes. Her ser vi påny også tankene fra 1971/72 om et bredere nordisk samarbeide i økologisk/ressursmessig sammenheng dukke opp i debatten.

5.

Sist, men ikke minst må vi rette søkelyset mot det internasjonale samarbeidet om miljøspørsmålene.

Selv om 1970-årene førte med seg viktige forbedringer i form av nye avtaleverk og flere internasjonale miljøvernorganer, merkes nå en viss lavkonjunktur for dette samarbeidet. Små land som Norge har her en viktig rolle å spille i 1980-årene når det gjelder utviklingen av det internasjonale samarbeidet og medvirkning til at de internasjonale avtalene for miljøvern og naturressursforvaltning nå får praktisk verdi.

Visjonenes tid

er kanskje forbi. Likevel er det nå viktig med en fornyelse av fremtidsdebatten, fordi verden vil bli tvunget til å drøfte alternativer, og fordi mange av dagens og de kommende tiårenes problemer neppe lar seg løse med de formler som ble utviklet i 1960-70-årene.

De alternativer vi bør søke kan sammenfattes under en overskrift med tre ord: *Måtehold, medmenneskelighet, forutseenhet*. I 1972 sa vi også at det hastet. Derfor virker det banalt å gjenta det nå. Jeg fristes imidlertid til å sitere følgende:

«Men vi er allerede nå i ferd med å bryte opp husets golv, dører og vinduskarmen for å holde oss selv og våre kjeler varme. Verden har ikke råd til å vente til en langsom, omenn sikker vitenskapelig utvikling har lært den en bedre økonomi.»

Ordene er ikke nye. De ble skrevet av den amerikanske diplomat og vitenskapsmann George Perkins Marsh i 1864, som den første seriøse kritikk av Vestens myter om Jordens overflod og uutmattelighet. – Han skrev det etter at han hadde studert de gamle kulturer i Midt-Østen som for lengst var begravd i sand. Opprettholdelsen av valgmuligheter og utvikling av økologisk realistiske og forutseende alternativer vil bli viktig i de kommende tiår. Også dette er til kjedsommelighet sagt før. Den australske miljøvernminister M. Cass sa det slik under OECDs miljøvernministerkonferanse i 1974:

«Vi må lære menneskeheten å forstå de grunnleggende fakta om romskiptet Jorden, vekstens grenser og farene ved ikke å forstå de grunnleggende lovene i biosfæren. Mennesket er ikke herre over naturen. Mennesket er en del av naturen.» Dette er viktig lærdom i vår tid. – ❀

NORDISK UTREDNING AV EN ALTERNATIV FRAMTID

Fra debatt til virkelighet

Etter 10 års mer eller mindre sammenhengende debatt om globale økopolitiske spørsmål, med gjentakende krav om at noe må gjøres med hele vår samfunnsutvikling også nasjonalt, om verden skal reddes, ser det nå ut for at signalene blir tatt alvorlig av Stortinget som bevilget 1,2 millioner kroner til et forprosjekt for utredning av en alternativ framtid for Norden.

Hva skal utredes:

Man skal utrede en (eller flere) modeller for et fremtidig samfunn hvor sosiale mål, miljø- og ressursansvar er prioritert fremfor materielt og økonomisk nivå. Modellene skal bl.a. fremme:

1. samarbeid med u-land til beste for utvikling her.
2. et samfunn som bygger på økologiske grunnprinsipper og som hindrer rovdrift på naturressurser.
3. like muligheter for valg av utdanning, yrke og bosted og sikkerhet for å beholde arbeid og bosted.
4. et minst mulig konfliktskapende forhold til andre nasjoner, minst mulig sårbarhet overfor internasjonale krisesituasjoner, og et tilfredsstillende forsvar i henhold til de foran nevnte mål og forutsetninger.

Naturvernforbundet

med 14 andre organisasjoner innen bl.a. naturvern, freds- kvinne- og avholdsbevegelse skal delta som oppdragsgiver overfor aktuelle forskningsinstitusjoner, der NNV ser punkt 1. som sitt hovedfelt. Så får vi se om vi lykkes da!

Foto Norsk Presseservice. S. Larsen (th) og T. Paule (tv) i samtale etter stortingets behandling av energimeldingen, nov. 1980.

torbjørn paule: på to-mannshånd med sigmund larsen

«Norsk Natur» har hatt en samtale med generaldirektøren i Norges Vassdrags- og Elektrisistetsvesen, Sigmund Larsen. Han synes at Naturvernforbundet kan være en brysom organisasjon. – Og at organisasjonen er «livsfjern» når den forsøker å pirke på vassdragsvesenets organisasjonsstruktur. Men han synes også at det er på tide å komme igang med energisparing og vil tross alt kose seg med minnene når han trekker seg fra sjefstolen om fire år.

Saklig informasjon

Synes du Norges Naturvernforbund (NNV) er en brysom organisasjon, generaldirektør Sigmund Larsen?

– Ja, til tider i energisektoren. Det som forbauser meg er forbundets trang til å så mistillit til alt vi i Norges Vassdrags- og Elektrisistetsvesen (NVE) gjør.

Naturvernforbundet har kritisert deg, Sigmund Larsen, for å opptre utillatelig politisk i vassdragsregulerings- og energisaker. Er denne kritikken berettiget?

– Det er min plikt å informere opinionen så saklig jeg kan. Jeg gjør bare min jobb. Nettopp som leder av den fagetat som har et hovedansvar for kraftforsyningen i Norge, må jeg si klart fra i spørsmål innenfor dette feltet.

«Prognosekrigen»

Er det vanskelig å være generaldirektør i NVE når du ikke får gjennomslag for synspunkter om kraftforbruk og kraftoppdekning i årene fremover?

– Nå går du for langt, og setter saken på spissen. Jeg synes vi stort sett får medhold i de tilrådinger vi legger fram.

Men Statistisk Sentralbyrå (SSB) mener at Energimeldingens prognoser bør reduseres med hele 6 terrawattimer (TWh) i 1990 – og regjeringen har lagt seg 1,3 TWh lavere og anbefaler 104,7 TWh?

– For å oppfylle utbyggingsprogrammet er det nødvendig å ta med påslagene for kalde vintre, upåregnelig forbruksøkning, usikkerhet i anslagene og organisatoriske forhold.

– Jeg er uenig med SSB, som forøv-

rig har justert sine prognoser noe opp. Etter min mening er 104,7 TWh i knappe laget. Dette sier jeg ut fra faglige vurderinger og fordi jeg mener det.

– Nå sparer også NVE energi!

Vi har i mange år slått til lyd for en skikkelig satsing på energiøkonomisering. I høst oppfordret også du til «å komme i gang med energiøkonomisering». Du hevdet at energiøkonomisering i de kommende ti år vil bli en av våre betydeligste energikilder. Hvorfor betoner du dette så sterkt nå?

– Jeg ønsket å gi et signal. Vi må komme i gang på bredest mulig basis. El-verkene bør være de rette til å administrere slike tiltak. Men det vi vet i dag kan vi få for lite fastkraft omkring 1990. Vi må derfor også søke muligheter for å redusere etterspørselen.

Naturvernforbundet mener at det er økonomisk lønnsomt å overføre 10 milliarder kroner fra kraftutbyggingssektoren til energiøkonomiseringsformål. Det vi tenker på er å legge forholdene til rette for billige lån gjennom Husbanken. Hva mener du?

– Jeg synes det er en ubrukbar løsning. Vi bør finne alternativer ved siden av kraftutbygging.

Hvordan har dere tenkt å følge opp i praksis din oppfordring om energiøkonomisering?

– Nokså mye verbalt foreløpig. Energidirektoratet har ikke ressurser ennå til noen større innsats.

Er det ikke da logisk å bygge realistiske gevinster fra energiøkonomisering inn i forbruksprognosene?

– Jo, så snart vi får sikkerhet for at det vil bli gjennomført konkrete tiltak som gir energiøkonomiseringsgevinster.

– Havresekken som snart er tom!

NVE er blitt angrepet for å være «bukken som passer havresekken», – jeg sikter da til sammenblandingen av kraftforsyning og vassdragsforvaltning i én etat. Er dette et forsvarlig forvaltningsprinsipp, Larsen?

– Saken er den at sekken øyeblikkelig er tom. I 1983 vil NVE's hovedstyre slutføre konsesjonsbehandlingen av de siste vassdrag der Statskraftverkene er søker, nemlig Breheimen og Saltfjellet/Svartisen. For Statskraftverkene del gjenstår riktignok noen få vassdrag i Nordland, blant dem Vefsna og Hellemobotn. Men der er det langt fram. Det er usikkert om for eksempel Vefsna blir utbygd på

grunn av verneverdiene. For øvrig er det fylkeskommunale og kommunale E-verk som har fallrettighetene.

Har natur- og miljøverninteressene fått tilstrekkelig gjennomslag i konkrete utbyggingssaker?

– Jeg synes det. Slike interesser kommer sterkt inn i enhver utbyggingssak. Dette har gitt som resultat både reudserte utbygginger og vernede vassdrag.

– Livsfjerne naturvernere

NVE's organisasjon vurderes nå i Olje- og energidepartementet og Regjeringen. Naturvernforbundet mener at Statskraftverkene bør utskilles som eget selskap og at Vassdragsdirektoratets funksjoner overføres til Miljøverndepartementet. Behovet for NVE's hovedstyre og generaldirektør faller dermed bort. Eller hva mener du?

– Det forbauser meg at dere er så livsfjerne. Hvorfor driver dere en slik politikk? Det er en selvfølge at behovet for et hovedstyre og generaldirektøren forsvinner dersom både Statskraftverkene og Vassdragsdirektoratet trekkes ut av NVE. Men jeg er ikke så sikker på at det blir mindre byråkrati av den grunn, som dere hevder. Koordineringsringen må i tilfelle skje i departementet. Jeg synes NNV's forslag er uforståelig. Det synes som om dere har mistet bakkekontakten fullstendig.

... og Stortinget vil mene?

– Jeg vil ikke gå ut og gjette, men håper at NVE vil bli beholdt intakt.

En minneverdig tilværelse – etter NVE

Hvor lenge har du innehatt embetet som generaldirektør i NVE?

– I 7½ år.

Tar du en ny periode som generaldirektør når du om vel 4 år er ferdig med denne perioden?

– Nei, det gjør jeg ikke! Jeg er nå 61 år, så etter denne perioden er det på tide å roe seg ned.

Hva vil du da gjøre – skrive en biografi?

– Nei, jeg har ikke planer om det. Men jeg vil lage meg et minnealbum med bilder og utklipp.

Så da skal du sitte og mimre og dyrke nostalgien?

– Du kan gjerne si det slik.

Kommer NNV med i albumet ditt?

– Jeg kan vel ikke unngå det, for eksempel ved det bildet av oss to som ble tatt utenfor storsingssalen 30. november 1980 under energimeldingsdebatten.

Larsen, mot Larsen!

I januar anslo Statistisk Sentralbyrå (SSB) at etterspørselen etter fastkraft i 1990 blir 101, terawattimer (TWh). Dette er 5 TWh eller over 8 Altautbygginger under energimeldingens anslag (prognoser). Disse ble som kjent brukt for å trekke Etna-Dokka-vassdraget, Saltfjellet/Svartisen og Breheimen ut av Samlet plan for vassdrag. Det nye anslaget til SSB er bemerkelsesverdig med den sterke overgangen vi har hatt fra olje til ekeltrisitet som følge av prispolitikken. Den samlede energibruk til alminnelig forsyning har gått ned fra 1979. Også SSB forutsetter i sine anslag økonomisk vekst, bl.a. ved å anta vekst i den kraftkrevende industri. Uten vekst i kraftkrevende industri vil prognosen reduseres ytterligere med 4,2 TWh i 1990, dvs. til 96,9 TWh. SSBs prognoser viser at tempoet i kraftutbyggingen må dempes og spesielt at samlet plan for vassdrag må beholdes ubeskåret. Sigmund Larsens syn står i skarp kontrast til virkeligheten. Det er overinvestert i kraftutbygging, noe som blir stadig klarere selv uten en offentlig investerings- og energiøkonomiseringspolitikk

Terje Larsen
Energikonsulent i
Norges Naturvernforbund

Vil SSBs nye prognoser redde våre siste vassdrag? Eller vil Larsen tolke også dem som «lite egnede»?

Foto: Helge Sunde, Bjøllådalen, Saltfjellet.

NATURVERN I ANDRE LAND

• Mellomspett •
Dendrocopos medius

Mellomspetten regnes nå som utryddet i Sverige. Her diskuterer man muligheten av å importere mellomspetter fra Ungarn for å rette på fasaden. I så fall er det lurt å tenke på at mellomspetten (som alle oss andre) også blir tilgodesett et leveområde den kan leve i, f.eks. gammel eikeskog.
Tegning: Pål Thomas Sundhell.

Femundsmarka får nasjonalparklov

I 1974 nedsatte den svenske riksdagen en komité – Fjällutredningen – som i 1984, etter ti års arbeid, skal legge fram en naturvernplan for de svenske fjellområdene, med forslag til nasjonalparker, naturreservater og områder for turisme. For Jämtlands vedkommende er utredningsarbeidet nå avsluttet, og her foreslås det opprettelse av en nasjonalpark i Rogenområdet, som grenser til Femundsmarka nasjonalpark på norsk side. I dag er det naturreservat i traktene omkring Rogen.

Mellomspetten utryddet?

Mellomspetten har i lengre tid vært regnet som sterkt truet i Sverige, og de siste meldingene fra nabolandet går ut på at arten nå må anses som utryddet. Meldingen om at den svenske fuglefaunaen nå er blitt en art fattigere, kommer fra Naturvårdsverket, og er basert på undersøkelser gjennom en årrekke.

Siden 1950 er arten overhodet ikke registrert utenom Östergötland. Og undersøkelsene viser at det i år heller ikke er observert mellomspett i dette lenet. Fra 1975 og fram til siste hekkesesong har antall par gått jevnt og sikkert ned fra 8 til null. I fjor var det to hekkende par, men ingen unger kom på vingene. Det ser ut til at mellomspetten i Sverige opp gjennom 70-årene har hatt ytterst vanskelig for å gjennomføre vellykte hekkinger. I 1975 var det 8 par

som gjorde hekkeforsøk, men alle ble mislykte. Det beste resultatet var i 1977, da tre av 8 hekkende par fikk fram unger.

I Sverige diskuterer man nå muligheten av å importere mellomspetter fra Ungarn for om mulig å gjenopprette en bestand i landet.

Tømmerhogst med statsbidrag

I Sverige er det nå innført et system med statsbidrag til skogeiere for hogst av glissen og lite produktiv skog. I løpet av de første 15 årene skal 17 millioner dekar skog avvirkes etter dette programmet, og det samlede bidraget vil løpe opp i 3 milliarder kroner. Svenska Naturskyddsföreningen hevder at planen er et kjempeskritt i retning av enda mer ensformige og artsfattige skoglandskap. Foreningen peker også på at i virkeligheten er det svenske skogbruket selv i gang med å anlegge nye glisne og lite produktive skoger i faretruende tempo. Det viser seg nemlig at på omkring halvparten av det arealet som årlig avvirkes, lykkes det ikke å få opp ny skog som tilfredsstiller skoglovgivningens krav. Denne utviklingen har pågått i bortimot 10 år. Det som nå skjer er at samfunnet betaler bidrag til naturødeleggelse og utarming, heter det i en melding fra den svenske naturvernorganisasjonen.

NATURVERN I ANDRE LAND

Japan og regnskogen

«Japan har en klar strategi som går ut på å verne landets egne skoger så lenge som mulig, selv om det betyr at skogene i Sørøst-Asia og i Stillehavsområdet utarmes», uttalte en tysk ekspert på tropiske skoger, Hans Steinlin, under en naturvitenskapelig kongress i England nylig. Japan importerer mer trevirke enn noe annet land, og den japanske importen i 1980 omfattet mer enn halvparten av verdenshandelen med rundtømmer, skurlast og finér.

Blant de landene der japanske firmaer driver stortillet tømmerhogst er Malaysia. Her er regnskogområdene redusert med 50 prosent i løpet av de siste 20 årene, og sakkyndige regner med at all regnskog i landet vil være rasert innen 1990. I Indonesia er det gitt tømmerkonsesjoner til japanske firmaer praktisk talt over alt i lavlandsskogene, også i områder der myndighetene tidligere har innført vernebestemmelser.

Japanerne har selv innsett at tømmerressursene minker med faretruende hastighet, og har foreslått at land som importerer eller eksporterer virke fra tropiske skoger går sammen i en organisasjon som skal regulere handelen. Videre har japanske tømmerfirmaer lagt grunnen til et fond som skal finansiere planting av hurtigvoksende furu der skogsmaskinene har gjort rent bord. Men det bidrar ikke til å redde den opprinnelige skogen!

Blytunge stokkender

The Wildfowl Trust hevder at det i England hver måned omkommer omkring 8000 stokkender på grunn av blyforgiftning. Tidligere er omfattende blyforgiftning påvist blant annet hos svaner. Forgiftningen skyldes hagl som blir liggende på bunnen etter jegernes kanonader, og som blir slukt av endene sammen med mer fordøyelige saker som de finner i mudderet. Haglen kan altså være like dødelig enten den treffer eller ikke.

I områder der det drives jakt foregår det så å si en akkumulasjon av hagl, ettersom blyet ikke koroderer eller brytes ned. Ved en undersøkelse ble det i et bestemt andejaktområde funnet 30 hagl pr. kvadratmeter av bunnen. Samtidig viste det seg at omkring 22 prosent av stokkene hadde blykonsentrasjoner i vingbeina. I 32 av USAs stater er det nå innen visse områder innført forbud mot blyhagl. Her brukes hagl av stål i stedet. En britisk

halgpatron-fabrikant hevder at han fortsatt vil levere det kundene vil ha, og at stålhagl både ødelegger geværene og har mindre drepende effekt enn hagl av bly. Det siste kan han tydeligvis ha rett i!

Bly er dårlig andemat. Stokkender dør i tusentall av blyforgiftning rundt om i verden. Blyhagl etter jakta ligger igjen i mengder rundt om i stokkenes matfat og forårsaker massedød i våtmarksområdene hver måned. Foto; Arild Gautestad/INN.

Bil forbudt!

Byen Zermatt i Sveits har 20 000 innbyggere – og ingen biler! All transport i byen besørges av 300 elektrisk drevne kjøretøyer som gjør tjeneste som drosjer og til varetransport. Inn til byen kommer man med tog eller elektrisk bane som starter ved en parkeringsplass 15 kilometer unna. Der må besøkende bilister sette fra seg bilen, forteller det svenske «Miljöaktuellt». Da byen endelig fikk vei-forbindelse med omverdenen for omkring 20 år siden, oppdaget man snart at bilene ville ødelegge byens ry som kursted for luftveissykdommer. Og dermed ble veien stengt for alminnelig biltrafikk.

Verdens nasjonalparkkongress er en naturvernbegeistring som finner sted hvert 10. år.

Etter invitasjon fra den indonesiske regjeringen fant den 3dje verdenskongressen om nasjonalparker sted i Denpasar, Indonesia i oktober 1982.

Der deltok omkring 450 deltakere fra 68 land

i drøftelser omkring hovedtemaet «Nasjonalparkenes og andre verdensområders betydning for sosial og økonomisk utvikling».

Både temaet og henleggelsen av kongressen til et land i Den tredje verden markerte at dette på mange måter ble U-landenes naturvernkonferanse.

Er nasjonalparkideen foreldet?

Her hjemme kan vi enkelte ganger få inntrykk av at nasjonalparkideen er avlegs. I internasjonal sammenheng er dette langt fra tilfellet. Ikke minst i Den tredje verden merker vi dette. I økende grad ser vi hvordan tanken om opprettelse av nasjonalparker blir sett på som praktiske ledd i utviklingsprosessen.

Holdningen til naturvern har i denne forbindelse blitt langt mer positiv i den senere tid. På det finner vi flere eksempler.

I Brasil, som ved 1970-årenes begynnelse var temmelig negativ til natur- og miljøvern, er et omfattende nett av nasjonalparker og større naturreservater i ferd med å opprettes i Amasonas. I første rekke skyldes dette at et fåtall iherdige og dyktige naturvernforkjempere har fått politisk gjennomslag for sine synspunkter. Vertslandet Indonesia markerte også sin holdning til nasjonalparkene. Under selve kongressen gjorde landbruksministeren kjent at 11 nye nasjonalparker med et samlet areal på 3,4 millioner hektar skulle opprettes.

Nasjonalparker og urbefolkninger

I Den tredje verden ser vi også hvordan vern av større naturområder ofte er en viktig forutsetning for å ivareta urbefolkningens rettigheter.

For mange stammer som fortsatt lever et tradisjonelt liv, utgjør urørt natur den samme forutsetningen for overlevelse som for det utall av planter og dyr som nå er truet fordi vi gjør inngrep i deres biotoper.

I slike sammenhenger er naturvern i sannhet menneskevern. Et eksempel på dette finner vi i Pana-

ma, der en indianerstamme nå har foreslått at deres leveområder blir etablert som nasjonalpark for å sikre stammens rettigheter på lengre sikt.

Nasjonalparkarbeidets utvikling

Under kongressen ble også en fersk oversikt over nasjonalparkenes stilling i verden lagt fram av Den internasjonale naturvernunionen (IUCN). Den viser flere interessante ting.

Totalt fins det idag 2611 nasjonalparker eller tilsvarende reservater i verden. De er fordelt på 124 land og dekker et totalt areal på 4 millioner km². Imponerende? Vel, det kommer an på. Sagt på en annen måte utgjør dette resultatet av 110 års naturverninnsats. Totalt utgjør disse områdene under 5% av Jordens landareal, – og en stor del består av nedisete områder i polare strøk.

Ti års positiv utvikling

Det siste tiåret har imidlertid oppvist en bemerkelsesverdig positiv utvikling når det gjelder nasjonalparkarbeidet. I dette tidsrommet er nasjonalparkantallet i verden økt med 46% og det totale vernearealet er økt med over 80%.

I en ikke liten grad skyldes denne utviklingen den økende interessen for naturvern, som tross fattigdom, sult og økonomiske kriser merkes i mange U-land.

En oversikt viser forøvrig at 11 nasjoner regner med at nasjonalparkene og tilsvarende verneområder arealmessig dekker mer enn 10% av det totale landarealet. Hele 7 av disse landene er afrikanske stater.

Marine nasjonalparker

Et markert trekk ved mange av foredragene og diskusjonene under kongressen var interessen for marine nasjonalparker.

Ideen om marine nasjonalparker har sin opprinnelse i tropiske farvann med sine rike korallrev som mange steder trues av turisme, forurensninger og kalkdrift.

I løpet av 1970-årene har imidlertid også tanken om å verne områder under vann spredt seg til mer tempererte farvann. Både innenfor Europarådets naturvernvirksomhet og i en arbeidsgruppe under Nordisk Embedtsmannskomite for miljøspørsmål arbeides det for tiden med kriterier og retningslinjer på dette felt.

Som en kuriositet bør det forøvrig i denne forbindelse minnes om at de tre nasjonalparkene og de to store naturreservatene som Norge har opprettet på Svalbard også innbefatter de utenforliggende territorialfarvann.

Materialet fra kongressen

er omfattende. Etter hvert vil dette bli tilgjengelig på flere måter:

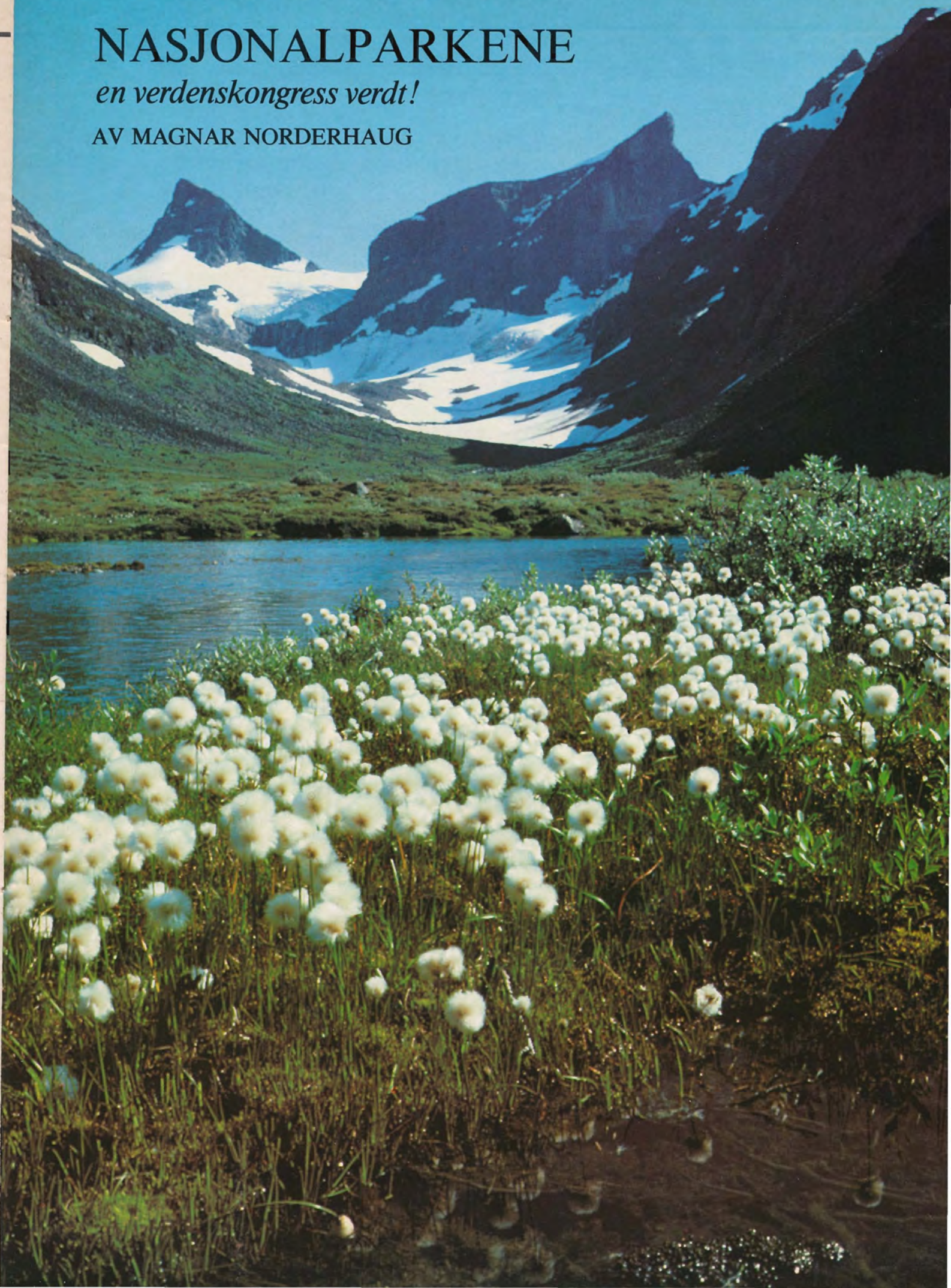
- De mer enn 130 foredragene vil bli publisert i bokform.
- Drøftelsene i en rekke arbeidsgrupper vil danne grunnlaget for en egen håndbok om nasjonalparkarbeidet.
- Et sett med anbefalinger ble videre vedtatt. Disse gir prinsipper og retningslinjer for det videre arbeid med nasjonalparkspørsmål.
- Dessuten ble en egen Nasjonalparkdeklarasjon vedtatt. Den gir uttrykk for de holdninger til nasjonalparkarbeidet som denne kongressen mente bør legges til grunn for arbeidet i det neste tiåret. ❀

Jotunheimen Nasjonalpark, Ringsdalen, Hurrungane. Foto: Kim Hart.

NASJONALPARKENE

en verdenskongress verdt!

AV MAGNAR NORDERHAUG

Anders Goksøyr:

Regnskogene trues. Hvem har skylden?

Tenk deg jorda uten dens tropiske regnskoger. Det ville være en verden uten dagens rikdom av lianer, orkidéer og palmer, uten overdådige tropesommerfugler og viltlevende orangutaner, en verden der kanskje noen få av jungelens mangfoldige dyre- og planteliv hadde sikret seg en plass i zoologiske eller botaniske hager. Det ville også være en verden som manglet mye av sin menneskelige spennvidde, fordi mange av de viktigste gjenlevende urbefolkninger – indianerne i Amazonas, dayakene på Borneo, stammefolkene på Ny-Guinea – fortsatt er jaktkulturer sterkt knyttet til og avhengige av sine regnskoger for å overleve. Ødeleggelsen av regnskogene antar man vil føre til utryddelsen av minst en million arter, flere enn det som finnes i re-

sten av verden, en katastrofal forringelse av verdens genmateriale.

Denne visjonen, som bare har nevnt deler av det totale ødeleggelsesbildet, er ingen utenkelig dommedagsprofeti, men en overhengende, reell fare.

I en redaksjonell innledning til artikkelen min fra Kinabalu Nasjonalpark i Norsk Natur nr. 4-82, het det: «I verdensmålestokk brukes rundt 86 prosent av de tropiske skogene til energiformål av lokalbefolkningen. Å regulere bruken nytter ikke, fordi alternativene ikke foreligger». Dette er egnet til å tilsløre årsakene bak regnskogødeleggelsen. Spørsmålet må være: Hvorfor skjer det? Er det en uunngåelig prosess, der «alternativene ikke foreligger»?

Er overbefolkning årsaken?

Sultne mennesker trenger suppe mer enn skog, brød mer enn blomster og har ikke råd til å tenke på morgendagens verden. Å se bort fra befolkningstallet som en trussel mot jordens naturområder er selvsagt for hastig. En nærmere studie av områdene der regnskogødeleggelse skjer, viser likevel at befolkningsveksten *ikke* er hovedgrunnen, men at komplekse sosiale faktorer så å si alltid er viktigere. Befolkningsvekst lar seg vanskelig kontrollere, og er dermed en takknemlig syndebykk som gjør avskogningen til et uunngåelig fenomen, og tilslører de lettere kontrollerbare samfunnsmessige forholdene som egentlig ligger bak.

Miljøbevegelsen har med tiden rettet søkelyset mot de samfunnsøkonomiske årsakene bak mange av våre miljøtrusler: sur nedbør, vannkraftutbygging, oljevirksomhet osv. Det er på tide vi også ser de sosiale sammenhengene bak den tropiske avskogningen.

En klar indikasjon på at befolkningstesten er en villfarelse, er det faktum at selv i områder uten noe særlig befolkningspress er regnskogene truet i økende grad. Dette gjelder f.eks. i Vest-Afrika og Papua Ny-Gu-

nea. Det kan også bevises at både i Amazonas og Vest- og Sentral-Afrika bodde det flere mennesker på 1500-tallet enn i dag, uten den samme graden av skogøding.

Amazonas

I Brasil, som har rundt halvparten av jordas eviggrønne skoger, er oppmerksomheten kanskje i særlig grad blitt rettet mot befolkningsveksten og jordløse bønder som hogger seg et stykke skog for noen års dyrking (ikke å forveksle med tradisjonelt «svedjebruk»). Ifølge offisielle brasilianske tall fra 1966–75 var bare 17,6 % av den totale avskogningen et resultat av disse bøndenes virksomhet, mens mer enn 60 % var en følge av nye, store farm- og veiprosjekter (disse tallene overdriver neppe myndighetenes ansvar). Disse bøndene er ikke tvunget til å hogge skog fordi det ikke finnes nok dyrkbar mark andre steder i Brasil. Brasil har ca. 10 mål allerede dyrket mark pr. person, et bedre forhold enn selv USA, verdens største jordbruksseksportør, kan oppvise. Jordfordelingen viser imidlertid at én prosent av farmene opptar 43 % av jordbruksmarken, mens 50 % av gårdene opptar 3 %, og sju millioner familier ikke har noe jord i det hele tatt. Denne urettfer-

dige jordfordelingen bare øker, til tross for den bevislig ødeleggende virksomheten disse stordriftgårdene forårsaker i Amazonas, til tross for at de er mye mindre produktive, mer orientert mot eksportproduksjon, gir færre arbeidsplasser og sløser mer med ressurser enn de mindre gårdene. Situasjonen i Brasil er ikke utypisk for Latin-Amerika. Det meste av avskogningen i dette området er for opprettelse av oksefarmer som driver eksport av hamburgerkjøtt til overflodssamfunnene i Vesten.

Sørøst-Asia

Også i Sørøst-Asia, det andre senteret for verdens regnskogødeleggelse, er jordfordelingen skremmende urettferdig. Også her har tømmerfirma alliert med myndighetene hatt suksess med å rette søkelyset vekk fra sin egen virksomhet og over på jordløse bønder. FAO-tall for Indonesia viser imidlertid at tradisjonelt jordbruk ødelegger skog tilsvarende en fjerdepart av det som ødelegges av tømmerdrift. I storparten av de områdene lokalbefolkningen be-

Til venstre: Regnskogområde i Indonesia. Foto: WWF. Under: Ødeleggelse av tropisk regnskog, Indonesia. Foto: Alain Compost.

nytter er det allerede bygd veier og foretatt tømmerhogst, og mange av disse folkene er drevet vekk fra andre områder på grunn av tømmerdrift eller annen «utvikling», med den følge at deres balanse med økosystemet er blitt ødelagt.

I Indonesia har utenlandske tømmerfirma kanskje særlig godt tak. Tømmerkonsesjoner dekker så å si all tilgjengelig primærskog på Sumatra, Irian Jaya og Kalimantan (de indonesiske delene av henholdsvis Ny-Guinea og Borneo). Her fins svært få naturreservater, og de som fins er enten plassert i de mindre verdifulle fjellområdene eller stykket opp og delt ut til avskogning med myndighetenes velsignelse. I 1977 ble for eksempel ti tusen hektar av Sikundur Naturreservat på Sumatra lagt ut for tømmerdrift, og tidligere er 60 % av Øst Kutai Naturreservat i østre Kalimantan ødelagt på samme måte. Begge disse var blant de viktigste naturreservatene i Sørøst-Asia.

Andre forhold som spiller inn i Indonesias avskogning, er myndighetenes program for flytting av befolkningen fra Java til Sumatra og Kalimantan (for å unngå en mer rettferdig omfordeling av jordbruksarealene). Sikkerhetsgrunner og en beviselig, men ikke uttalt, satsing på assimilasjon av stammekulturene på Borneo og Irian Jaya ligger også bak dette programmet. En utstrakt grad av korrupsjon og bestikkelser gjør dessuten

utenlandsk tømmerdrift til en lukrativ affære for den militære og statlige elite. For lokalbefolkningen er avskogningen imidlertid katastrofal. Omfattende flatehogst har flere ganger ført til alvorlige oversvømmelser, tradisjonelle jaktområder blir ødelagt, elvefiskere får ødelagt garn og fiskemuligheter osv. Virksomheten gir sjelden arbeidsplasser for lokalbefolkningen, men for importerte arbeidere, og de statlige inntekter av virksomheten blir reinvestert i kapitalintensive prosjekter som gruvedrift og oljeutvinning, istedenfor å komme utviklingen på landsbygda til gode.

Nødvendigheten av sosiale forandringer

Når vi nå har fått oppmerksomheten vekk fra befolkningsveksten som hovedårsak til problemet, kan vi se at det ikke er noe mer uunngåelig eller upåvirkelig det som skjer i regnskogene enn hungersnøden og fattigdommen i utviklingsland (faktisk en klar sammenheng). Det er ikke noe uforanderlig ved de multinasjonale selskapenes intime forbindelser med myndighetene, de undertrykkende regimene og den ulike tilgangen på jordbruksland, heller ikke ved dagens utviklingsmodell i disse landene og i verden. Truselen mot de tropiske regnskogene og mot resten av jordas ressursgrunnlag er imidlertid så alvorlig at den *nødvendig* gjør slike endringer – snart! ❀

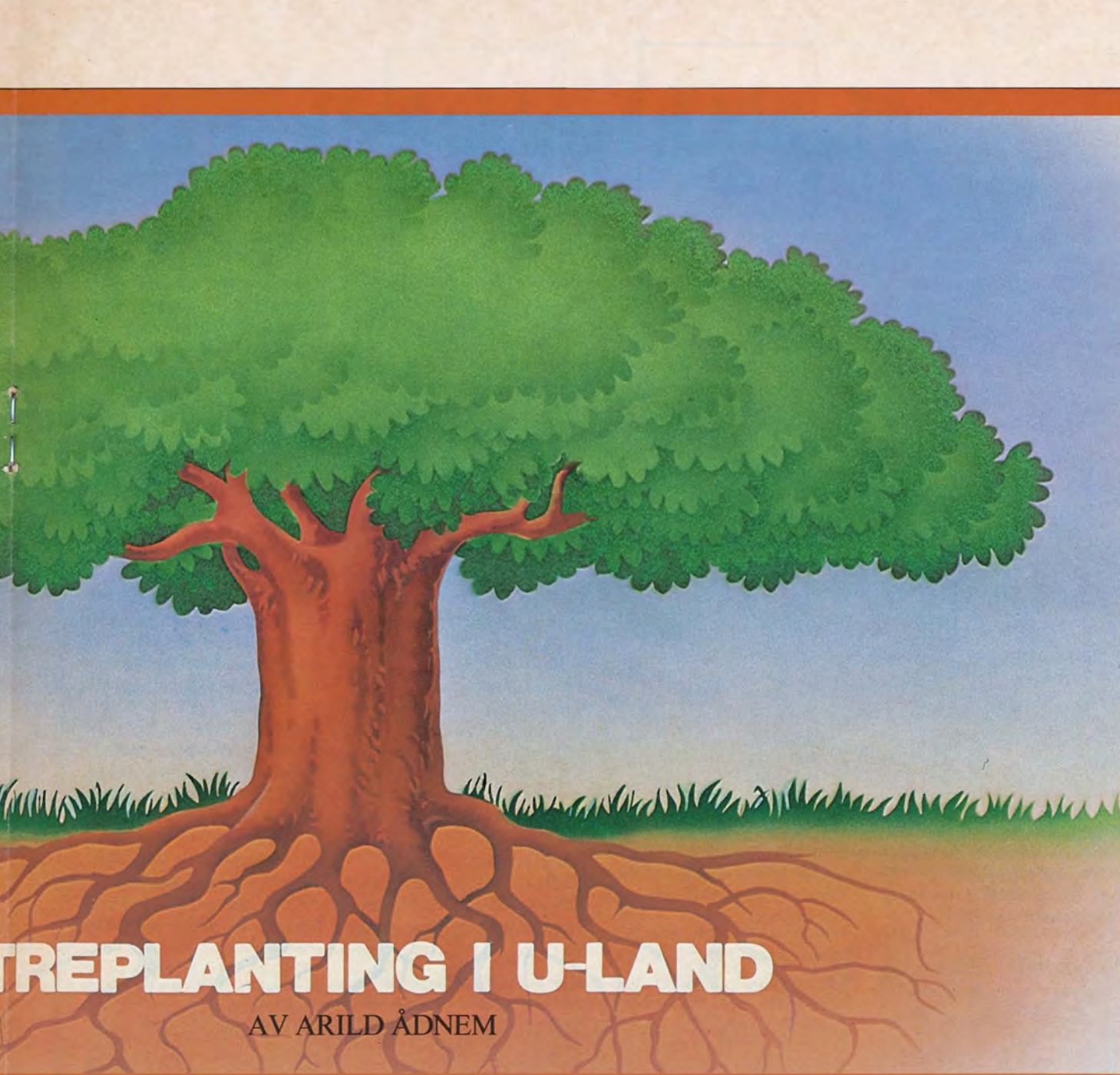
Verdens regnskoger er allerede redusert med 40 prosent. Kartet viser rest-arealet av de tropiske regnskogene. De dekker idag 7 prosent av verdens jordoverflate. Kart: WWF/I.

Regnskogene i fare for å bli utryddet

Befolkningsekspløsjonen og den økonomiske og industrielle utviklingen i etterkrigstida har ført til at naturressursene i verden blir forbrukt forttere enn før. I dag står vi i fare for å forrykke balansen i naturen, slik at vi volder uopprettelig skade for oss selv og etterkommerne våre.

Moderne jordbruk og matvareproduksjon er avhengig av at det fins mange arter av planter og dyr som kan gi ny tilførsel av arvestoff. Om lag 40% av artene på jorda fins i de tropiske regnskogene, som dekker 7% av jordoverflata. Nå står store deler av disse regnskogene i fare for å bli utryddet, både p.g.a. for rask industriell utnyttning og behovet for jord og brensel. Om skogen blir ryddet i samme fart som nå, vil totalarealet være halvert i slutten av dette hundreåret. Dermed vil tallet på arter også gå kraftig ned.

TREPLANTING I U-LAND

AV ARILD ÅDNEM

Skogrydding fører til at jordsmonnet tørker ut og ørkenen brer seg. Hvert minutt øker jordens ørkenområder med 1 km². I samme takt minsker mulighetene til å skaffe mat til verdens befolkning.

Situasjonen kan endres

På FN's miljøvernkonferanse i Stockholm i 1972 ble de globale miljøvernproblemene drøftet. Som en følge av konferansen opprettet FN sitt miljøvernprogram (UNEP). Løsningen av verdensomfattende miljøvernproblemer, særlig i utviklingslandene, er i dag den viktigste posten på UNEPs program. UNEP har satt i gang egne program mot ørkenspredning og for treplantning. Norge er aktivt med i UNEP-arbeidet og har uttrykt sterk støtte til disse programmene.

Men bare støtte er ikke nok. Miljøverndepartementet har tatt initiativet til et prosjekt «Treplantning i utviklingsland». Med

på prosjektet er også Kirke- og undervisningsdepartementet, NORAD og Redd Barna. Hensikten er å gi utvalgte skoler og institusjoner i utviklingsland hjelp til å lage demonstrasjonsfelt med ulike treslag som kan komme til nytte på stedet.

Før tiden renner ut...

I denne forbindelse har ND, KUD, NORAD og Redd Barna startet en aksjon som har to hovedmål:

- Informasjon om økologiproblemer i den tredje verden og behovet for treplantning. Det er laget en informasjonspakke: «Før tiden renner ut...». Materiellet er sendt til alle barne- og ungdomsskoler og tar sikte på å gi elevene informasjon om hvilken funksjon skogen har i økosystemet i tropiske utviklingsland.
- Innsamlingsaksjon som skal skaffe midler til konkrete økologiprojekter i Etiopia, Kenya og Sri Lanka.

Noe for naturvernere!

Det burde være nærliggende for naturvernere, i lag eller enkeltvis, å støtte treplantingsprosjektene og aksjonen. Informasjonspakken inneholder også opplysning om globale miljøproblemer som naturvernforbundets medlemmer burde gjøre seg kjent med. Av innholdet kan nevnes:

- Elevhefte
- Lærerveiledning som bl.a. belyser årsakene til og konsekvensene av at skogen blir horte.
- Miljølæreprosjektets hefte for grunnskolen: Skogen som økosystem.
- Et eksemplar av «Norkontakt» nr 4/5 1982 som er et temanummer om Miljøvern, økologi og u-hjelp.

Opplysninger om aksjonen «Før tiden renner ut...» og informasjonsmaterieill fås ved henvendelse til Redd Barna, Jernbanetorget 2, Oslo 1.

Rf: blikk for bilder 1.

Det ørlille utsnittet av norsk natur, fra hav til høyfjell, som du fotograferer i dag, eksisterer kanskje ikke lenger i morgen. Det er en av de mange gode grunner som fins for å fotograferer natur og landskap – året rundt og fra landsende til landsende – i naturvernarbeidet er det bruk for bildene, både til dokumentasjon og i alminnelig opplysningsvirksomhet. Som regel er det snakk om landskapsbilder i vid forstand, med motiver som spenner fra skogbunnens miniatyrjungel til de store utsynene. De fleste av oss tar den slags bilder. Men bare få arbeider bevisst med motivene. Ut fra den tanken at bedre, mer engasjerende og interessevekkende bilder vil ha større virkning, vil vi i en serie artikler prøve å gi en del spredte råd om fotografering innenfor dette motivområdet.

Vi forutsetter at leseren kan håndtere et fotografiapparat og har elementær kunnskap om hvordan det virker. Videre regner vi med at fotografen bruker et vanlig speilreflekskamera. Med andre kameratyper er mulighetene langt mer begrenset.

Kamert har sannsynligvis innebygget lysmåler (ellers er en løs måler nødvendig). Dermed er de tekniske problemene sterkt redusert – de fleste motiver blir riktig eksponert. Det som da gjenstår for fotografen er bare å sikte inn motivet i søkeren, vri på avstandsringen og trykke inn utløseren! Men i disse enkle operasjonene ligger det mengder av muligheter for tabber som gjør det sørgelig klart at det er fotografen som tar bildet, ikke kameraet.

For å ta det enkleste først:

Å stille inn skarpt på mattskriva er ikke alltid aktuelt i landskapsfotografering. Ofte har man mer bruk for avstandsringens dybdeskarphetsskala. Som regel ønsker man skarphet fra et visst punkt i forgrunnen til et visst punkt i bakgrunnen. Avstandsringen stilles altså i den posisjon som, kombinert med en viss blenderåpning, gir den ønskede dybdeskarphet. Mange er ikke klar over hvor nyttig denne enkle skalaen er. Og heller ikke alle vet hva et mykt trykk på utløseren betyr. Hvis ikke eksponeringstiden er ekstra kort, skal man være både stø og lett på labben for å få et bilde med akseptabel skarphet. Å støtte kameraet mot stein, stammer o.l. er en god hjelp. Men sikrest er det å bruke stativ og snorutløser. På noen kameraer kan speilet utløses på forhånd. Bruk denne finessen som en ekstra sikkerhet mot vibrasjoner.

Det enkle ikke alltid så enkelt

Et landskapsbilde skal være enkelt og lett å oppfatte. Det er det som gjør landskapsfotograferingen komplisert. Bildet ligger ikke uten videre foran deg der du oppdager motivet. Nesten alltid må fotografen ta tid og tålmodighet til hjelp for å finne det riktige standpunktet, bare få vellykte bilder er tatt i forbifarten. Hvert enkelt bilde krever arbeid og omtanke, lar man tilfældigheten råde blir også det gode bildet en tilfældighet. Og fremfor alt må man lære å se – evnen til å oppdage et motiv er selve forutsetningen for fotograferingen. Men vær oppmerksom på at den som har lært å oppleve landskapet med fotografens blikk, og som helst vil ha med seg alt, er et plagsomt turfølge. Og du skal ikke regne med at selv din beste halvdel vil ha tålmodighet til å følge deg. En landskapsfotograf i arbeid er en ensom

sjel, som må bære sine byrder alene, ofte i form av ti kilo fotoutstyr på ryggen.

Til glede for andre?

– Men, tenker fotografen der han står med øyet mot søkeren og har gjort sitt valg, – når dette bildet kommer ferskt og fargesprakende fra laboratoriet, da skal jeg ikke være ensom lenger! For denne opplevelsen vil jeg dele med andre, på lysbildeskjermen hjemme i stua, eller kanskje til og med på trykk! Men det går ikke alltid etter oppskriften. For fotografens hele opplevelse av landskapet og situasjonen lar seg ikke feste til filmen. Når han studerer sitt bilde har han ikke bare synsinntrykket, han gjenopplever også vær og vind, dufter og låter. Men for den uforberedte tilskuer blåser det ingen frisk bris fra lysbildeskjermen. Og avisbildet dufter bare av trykksverte.

Denne sørgelige historien forteller litt om hvilke krav

Klar himmel skaper ofte problemer for naturfotografen, mens tåke regn og drivende skyer nesten alltid bidrar til å skape stemning i bildene, som denne maimorgen i fjellet. Foto r.fjNN.

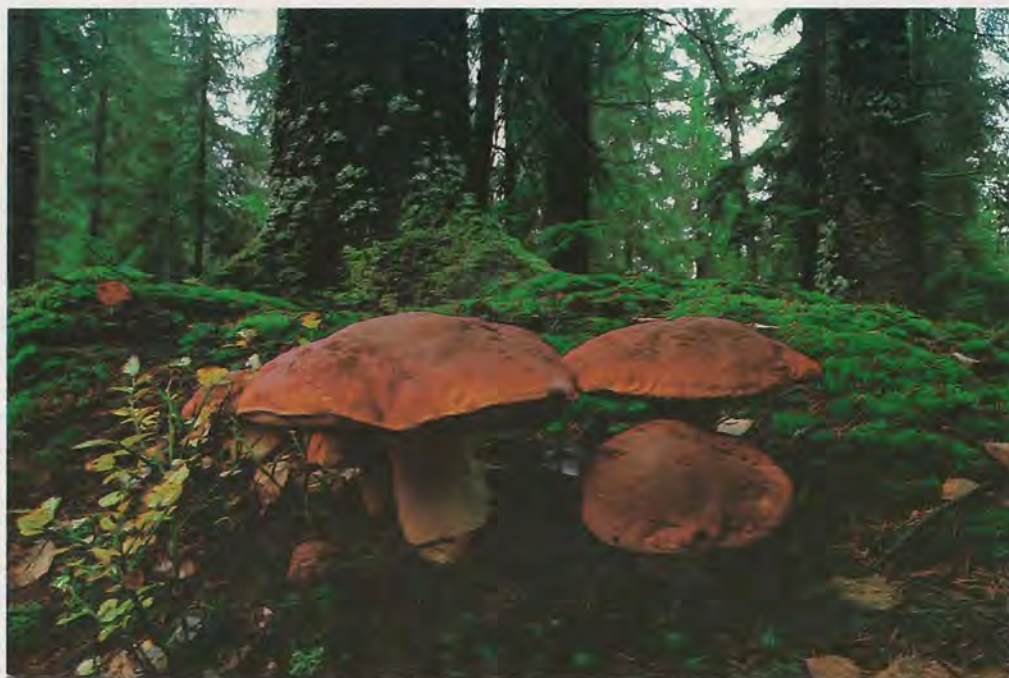
Rf: blikk for bilder 1.

som stilles til landskapsbildet. Den firkantede fargeflekken på skjermen må makte å fange den intetanende tilskueren, og greie seg ganske alene, uten staffasje av lyd eller duft. Det innebærer blant annet at tilskueren fra første sekund skal se hva bildet viser, at det er fritt for forstyrrende detaljer og at de (få) elementene som tilsammen skaper bildet er organisert så de danner en harmonisk og estetisk tiltalende helhet. Bildet skal fortelle noe i en eneste, enkel hovedsetning.

La sola stå hvorhen den vil

En gang i mellom-istiden ble det i bruksanvisningen som fulgte filmen varmt anbefalt å fotografere med sola i ryggen. I dag har objektivkonstruktører og filmfabrikanter gjort denne regelen til skamme. Sola kan befinne seg hvor som helst – bare ikke bak fotografens rygg. Hvis sola skal skape liv også på filmruten, skal den falle inn på skrå eller mot fotografen. Det minst interessante bildet får man klokka 12 en skyfri midtsommerdag med sola i ryggen. Under sånne omstendigheter kan naturfotografen trygt gå i hi – som reven.

Å fotografere er å tegne med lys. Men lysmengdene trenger slett ikke å være store, landskapsfotografen har en lang arbeidsdag. Det forekommer dødt og tørt gråvær som ingen fargefilm setter pris på. Men så sant det fins fuktighet under den grå himmelvelvingen, gjerne tåke, lyser fargene opp. Svimlende utsikter lar seg ikke fotografere i tåke. Til gjengjeld kan du fotografere tåka! Tåke eller regn gir ønsketilstander for fotografering av skoginteriører og andre «nære» naturmotiver.

Landskap i vid forstand er ikke bare de store utsynene, men også de små utsnittene som krever at fotografen ligger lavt i landskapet. Når man som her vil ha skarphet fra nær forgrunn og så langt inn i bakgrunnen som mulig gir et vidvinkelobjektiv den enkleste løsningen. Fot: R.F./INN.

Fuktigheten gir skikkelig fargemetning, og det myke lyset eliminerer problemet med tunge skygger. Kameraet gleder seg riktig nok ikke over regn. Men paraplyen er definitivt oppfunnet, til bruk også for naturfotografer.

Naturfotografen – et skumringsdyr?

Enkelte naturfotografer begynner ikke å glippe med øynene før skumringen nærmer seg – som reven. Og de går ikke i hi før etter daggry om sommeren. Hvis noen hevder at dette ikke er sant, skal det innrømmes at påstanden er satt litt på spissen – i den gode hensikt å understreke at naturfotografen ofte finner sine rikeste aktivitetstimer morgen og kveld. Så lenge det fins lys på himmelen, fins det også håp for landskapsfotografen.

Og selv det svakeste himmellys betyr at også vannflatene lyser og lengter etter å møte et tobeint skumringsdyr med kamera. Motivene er uten ende, til alle døgnets tider.

Stativ – et nødvendig onde

Men under nattens og skumringens gjerninger er det ikke tilstrekkelig med en stø hånd. Stativ er nødvendig, helst så solid og tungt at du alltid føler motvilje mot å bære det med deg. For eksponeringstidene må telles på minuttviseren, og lysmåleren i kameraet er neppe i stand til å registrere det svake lyset. Da kan en ekstra følsom, løs lysmåler være redningen. Eller du kan prøve deg fram med en serie ulike eksponeringer og notere resultatet til bruk en annen gang. Det er å høste erfa-

ringer. Men stativet er ikke bare for skumrings- og nattfotografering. For landskapsfotografen er det nødvendig til de aller fleste opptak. En gråværsdag i skogen er det alltid for mørkt til at kameraet kan holdes i hånden hvis man tilstreber stor dybdeskarphet og dermed må bruke liten blenderåpning. Stativer i lettvektklassen trives dårlig i vind. Det er nok en grunn til å velge et stativ med en viss tyngde. Dessuten bør stativbeina kunne brettes helt ut så stativet kan legges flatt på bakken. Lavt kamera-standpunkt er ofte nødvendig, f.eks. når man vil ha blomster eller annen vegetasjon som nær forgrunn. Da må kameraet ned i lyngen og fotografen ned på knærne. Utstyret må være fleksibelt, det må mestre mange situasjoner. Det må fotografen også.

Ragnar Frislid

Årstema «I skogen»
NATURKALENDEREN
1983

**ET GUNSTIG
TILBUD:**

*Før: Kr 41,- til medlemmer
NÅ: Kr 25,- til medlemmer (og en-
nå gjenstår 10 måneder av året)
Skogen er temaet og kalenderen er
illustrert med to fotos på hvert ka-
lenderblad med tekst om skog og
noe om det som skjer i naturen fra
måned til måned.*

NÅ KR 25,-

**OGSÅ ET
TILBUD:**

*Før: Kr 68,-
NÅ: Kr 25,-
«Naturvernets historie i Norge» av
Bredo Berntsen.
Den fylldigste publikasjon til nå om
naturvern før og nå.*

NÅ KR 25,-

**VARM VINTER I
NATURVERNGENSEREN —**

(varm genser sparer energi!)

Skal du først bruke college-genser, kan du like godt kjøpe den i Naturvernforbundet. Med forbundets navn og merke (diskret plassert på hjertesiden). Kvaliteten er garantert god i 100 prosent bomull med frottert innside.

Farger: Marine-blå med hvit tekst/emblem.
Størrelser: Small, Medium, Large, X-Large.

PRIS PR. STK. kr **125,-.**
Bestillingskupong på side 178.

NORGES
NATURVERNFORBUND

MIN MENING

Live Ytrehus sin artikkel i Norsk Natur nr. 5/82

Eg har min bakgrunn og erfaring frå 30 års arbeid i skogen, og er glad fjellvandrar i fritida mi.

Artikkelen til Live Ytrehus verker slik på meg: Som praktisk menneske ser eg det meste av hennar meiningar som reinspikka «skrivebordsfilosofi».

Eg har erfart: Ved kjøp av utstyr til fjelltur-bruk, må du sjølv vite kva er brukande. Høyre på råd ifrå handelstanden er oftast beint fram livsfarleg.

Vi voner vel alle at ungdommen av idag og må få høve til naturglede. At dei og vil arbeide for at vi skal kunne oppleve natur i framtida. Dei må få vite: Naturen set krav til deg. Vil du verkeleg ha naturkontakt må du ut i både sol og regn, vind og snø. Du må skaffe deg erfaring og kunnskap slik at du legg opp til tur etter evne. Då får du og overskot til å glede deg.

Per Eskeland

Ulven i Hedmark

I Norsk Natur nr. 6/1982 skrev Bredo Berntsen artikkelen «Hunden i skogen». Artikkelen var supplert med et avisutklipp fra Glåmdalen med overskriften «Vi kan ikke ensidig tale rovdyras sak». Oppslaget henger ut styret i Hedmark Naturvern og undertegnede som naturvernere som inngår tvilsomme kompromisser.

Forbundet burde heller støtte oss i dette vanskelige naturvernarbeidet, istedet for å motarbeide oss.

I Hedmark fylke er konflikten mellom vern av rovdyra og bruk av utmark til beite for husdyr en meget vanskelig naturvernsak. På den ene siden støtter vi de standpunkter Norges Naturvernforbund har når det gjelder vern av truede dyrearter (se Norsk Natur 1979:2). På den andre siden ønsker vi å sikre bøndernes bruk av utmark til beite for husdyr. Fornuftig utnyttelse av fornybare ressurser i utmarka til matproduksjon er også naturvern.

For å kunne takle disse vanskelige naturvernsspørsmålene opprettet Hedmark Naturvern i oktober 1982 et rovdyrutvalg. Utvalget er sammensatt av medlemmer i Norges Naturvernforbund som er opptatt av vern av truede rovviltarter og medlemmer som har nær kontakt med saueholdet i Hedmark. Undertegnede fungerer som utvalgets formann.

Rovdyrutvalget har til nå samlet endel litteratur om konflikten rovdyr – bufe i Norge og foreslått konkrete arbeidsoppgaver for Hedmark Naturvern. I oktober representerte vi Norges Naturvernforbund på et folkemøte i Trysil om ulv og bjørn. Målet er at vi i løpet av vinteren skal tømme ut en fornuftig rovdyrpolitikk for Hedmark, komme igang med tiltak på kommunalt og fylkeskommunalt plan og således stå godt rustet foran beitesesongen 1983.

Vi ber om at forbundet bruker fylkesforeningen i Hedmark i saker som gjelder konflikten rovdyr – bufe i vårt fylke og ellers støtter oss i arbeidet.

*På vegne av styret i
Hedmark Naturvern
Per Ivar Kvammen*

For ordens skyld:

Bredo Berntsen var ikke ansvarlig for illustrasjonen til artikkelen «Hunden i skogen» i Norsk Natur nr. 6/82. Den ble valgt av redaksjonen – ikke for å henge ut Hedmark Naturvern – men for å illustrere innholdet i Berntsens artikkel. Og det synes vi fremdeles at den gjorde svært så godt.

red.

Reisavassdraget og Alta

I Norsk Natur nr. 4 har Hartvig Sætra en meget god artikkel om Reissavassdraget i Troms. Artikkelen gir oss bedre inn sight i det livet vassdraget gir grunnlag for, spesielt når det gjelder plantelivet.

I sin konklusjon skriver Sætra: «Ut fra dei botaniske verneverdiane er vassdraget etter mitt skjønn meir verneverdig enn Alta-Kautokeinovassdraget.»

Rapporten etter Tromsø Museums vitenskapelige undersøkelser langs Virdnejavrre sommeren 1982 var nok ikke kjent da Hartvig Sætra skrev sin artikkel, eller da den ble trykket i «Norsk Natur». Tidligere «eksperter» hadde uttalt at det her ikke var nevneverdig planteliv. Rapporten fra Tromsø Museum slår fast at det er opprettet nasjonalparker i Norge på svakere grunnlag enn det plantelivet langs Virdnajaavrre utgjør. Nå skal dette plantelivet druknes.

Jeg håper Norsk Natur kan finne plass for viktige deler av rapporten. Den bør lære alle å undersøke før uttalelser blir gitt og utbyggingssaker blir vedtatt – ikke etterpå som i Alta.

Kanskje det gir Reisavassdraget, vassdragene i Saltfjellet-Svartisen og andre verneverdig vassdrag en sjanse til varig vern. – Men rapporten bør få konsekvenser. De ekspertene som har gitt uttalelse på sviktende grunnlag i Alta-Kautokeino-saka burde beklage det de har vært med på.

*Arvid Petterson,
Alta*

VEG I VELLINGA MED

INGE LIEN

I dag kan skogbrukerne la skogsvegen gå kor den vil. Naturvernforbundet ynskjer nå at miljøvernkontora i fylkene kjem inn i biletet m.o.t. godkjenning av vegtraseer. Inge Lien fortel her korleis systemet virker i dag, der nær sagt ingen har ansvaret for utbygginga av skogsvegar.

– Hallo, er det leiaren for Telemark Natur- og Miljøvern? Eg var på bærtur i dag og fann stikka til ein ny veg heilt nede ved stranda på Storevatn. Kan naturvernlaget få stoppa arbeidet? Men det hastar, for arbeidet er alt i gang! (Naturvernleiaren, heretter kalla NV, svarar:) Eg er ikkje kjend i kommunen din, og noko lokallag har vi

heller ikkje der enda. Kunne du seie litt meir om dette vatnet?

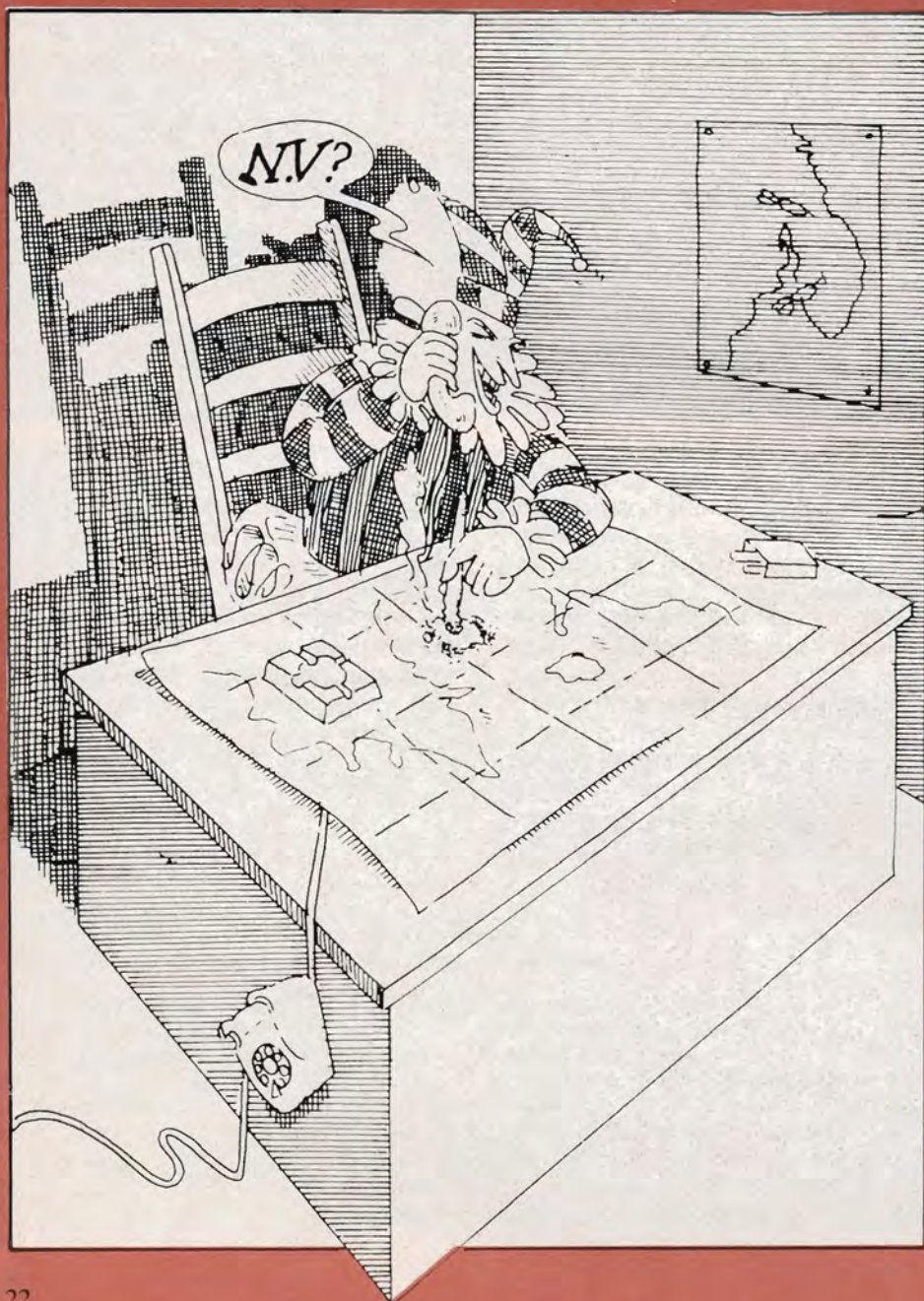
(Dama:) Ja, vi har berre eit par uregulerte vatn på den storleiken igjen i heile kommunen. I avisa såg eg at naturvernlaget vil hindre utbygging av dei få uregulerte vatna vi har igjen i fylket. Men kva hjelp det å verne mot regulering når vegbyggjarane kjem og raserar strendene?

Kommunen:

(NV tek rikstelefon til kommunen:) Hallo, er det teknisk etat? Har dykk papir på ein bilveg som er under bygging fram til Storevatn? (Etaten:) Hm, det må vere formannskapskontoret som har. Vent skal eg setje deg over. (Formannskapssekretæren:) Vi kjenner ikkje til at det er planar for veg der, så det må vere ein skogsbilveg. Det er heradsskogmesteren som behandlar og godkjenner skogsvegar.

Heradsskogmesteren:

(NV tek ny rikstelefon:) Hallo, er det heradsskogmesteren? Telemark Natur- og Miljøvern har fått greie på at det er ein skogsveg under bygging fram til Storevatn. Vi vil gjerne få tilsendt det som er av offentlege papir i saka! (Etaten:) Slike papir ligg ikkje føre! (NV:) Er det ikkje du som heradsskogmester som har godkjend vegen? (Etaten!) Ikkje enno. Eg godkjenner ikkje vegen før han er ferdig. (NV:) Men vegbygginga er i gang. Nokon må vel ha godkjend traseen? (Etaten:) Ikkje nødvendigvis. Men eg har godkjend traseen, ja. (NV:) Så må vel du ha kart som syner kvar traseen ligg? (Etaten:) Nei, he, he, he, det er ikkje på den måten vi arbeider, forstår du. Eg er kjend i området, så eg treng ikkje noko kart. Eg har godkjend traseen grovt, og vil du vite kvar han ligg, så får du ta deg ein tur og sjå på stikka i terrenget. Men kva vil nå miljøvernet med desse opplysningane, da? Dette må vel einast vere ei økonomisk sak mellom meg og veglaget? (NV:) Na-

turvernlaget vil orientere seg i planane for slike varige inngrep i naturen. Derfor bed vi særleg om å få tilsendt eit kart som syner den planlagde traseen. Kven har utført stikkinga? (Etaten:) Det er ein tekniskar i Tømmersalslaget som har stikka vegen. Eg får sjå kva eg kan gjere for å skaffe deg eit kart da, ser du!

Tre veker seinare mottek NV eit brev frå Tømmersalslaget der vegen er teikna inn med ein strek. I fylgjeskrivet står det mellom anna: «Det er heller lite eg har vore i området, men dette skulle vera teikna om lag etter stikka og delvis utbygd vegline». Neste søndag reiser leiaren til området og følgjer den nye vegen og stikka. Fleire kilometer av vegen syner seg å vere ferdig, og berre eit par hundre meter i lett terreng står att før anleggsmaskinene er framme ved stranda.

Miljøvern-departementet:

(NV tek rikstelefon til Miljøvern-departementet:) Eg skulle gjerne få snakke med ein konsulent i skogsveg-saker. Er det råd å få stoppa mellom-bels ein skogsveg som er under bygging til vi får greid ut naturverninteressen i områda og alternativa? (Etaten:) Det er Landbruksdepartementet som forvaltar Lov om skogproduksjon og skogvern. Spør etter statskonsulenten for skogsvegsaker.

Landbruks-departementet:

(NV tek rikstelefon til Landbruks-departementet, og stiller statskonsulenten same spørsmålet. Han svarar:) Fylkesskogsjefen får alle slike planar. Det er han som tek avgjerder i slike saker.

Fylkes-skogsjefen:

(NV tek rikstelefon til fylkesskogsjefen og stiller han same spørsmålet. Han svarar:) Naturvernkonsulenten får alle slike saker til uttale, så naturvernet har nok alt uttala seg i saka!

Naturvern-konsulent:

(NV tek rikstelefon til naturvern-konsulent i Uthbyggingsavdelinga i Telemark fylke: Har du fått tilsendt papir om ein skogsbilveg under bygging fram til Storevatn? (Etaten:) Nei, det har eg ikkje. (NV:) Men får ikkje du alle skogsbilvegprosjekt til uttale frå fylkesskogsjefen? (Etaten:) Vi har ingen rutine på det. Det kan hende reint sporadisk at fylkesskogsjefen førelegg meg ei vegsak som kan berøre verna område, men det er ikkje kvart år eg får ei slik sak. (NV:) Fylkesskogsjefen meinte at du får alle slike sakspapir? (Etaten:) Det var eit par år eg fekk bunker med skogsvegsaker på bordet, men det synt seg å vere liten vits i når eg ikkje kan påvirke noko som helst likevel. Om eg gav uttrykk for det eg tilfeldigvis måtte kjenne til av naturverninteresser i området, og eg sjekka det etterpå, så kunne det godt syne seg at vegen alt var ferdig då eg uttala meg, eller at mine innvendingar ikkje hadde blitt tekne omsyn til i det heile. Min funksjon i dette er helst å vere gissel, så dei kan seie at naturvernet har vore inne i biletet.

Synfaringa:

(Leiaren for naturvernlaget på synfaring saman med heradsskogmesteren, vegkonsulenten ved Fylkesskogkontoret, teknikaren (vegstikkaren) i Tømmersalslaget og formannen i veglaget. Alle har måtta sette av ein yrkedag til dette på grunn av innblandinga frå naturvernet. NV spør:) Det er så få her, er ikkje alle grunneigarane innkalla? Eg har drivi visse undersøkingar og fått greie på at det heller ikkje er alle grunneigarane som likar vegtraseen! (Dei andre:) Formannen i veglaget representerar grunneigarane. Desse er spreidde over heile det sørlege Norge, og skulle vi kalle inn sume, måtte vi kalle inn alle, og det ville vere meiningslaust. (NV, etter at ein er komen fram til Storevatn, der tømmerhoggarane driv og høgg ut for vegtraseen:) Kunne grunneigarane gå med på å stoppe vegen ved vassenden, slik at ein kunne sjå om det let seg gjere å fløyte tømmeret fram til lasteplassen eller køyre det med traktor på isen? (Dei skogkyndige:) Fløyting var det dei dreiv å plundra med i gamle dagar. Vatnet er for grunt og smalt i sundet der til at det kan bli nokon skikk på fløytinga. Og isen på dette vatnet er for

dårleg til traktorkøyring. Dertil er det for mykje snø i dette området til å drive vinterhogst. Utan at denne vegen kjem, vil området bli økonomisk uinteressant for skogbrukarane, og samfunnet blir erstatningspliktig. (NV:) Kunne ikkje vegen leggjast lenger opp frå stranda eller bak kollen? (Dei andre:) Då kjem vegen for høgt. Ein driftsveg må liggje så lågt som råd. (NV:) Kvifor må vegen stoppe med laste- og snuplass akkurat her ved dette smale og vakre sundet? (Dei andre:) Det kan vere aktuelt å kome over på den andre sida! (NV:) På det kartet vi fekk var det ikkje teikna inn korkje bru eller veg på andre sida? (Dei andre:) Det ligg eventuelt inn i framtida. Det er ein annan del av vegnettplanen.

(Til slutt seier NV til formannen i veglaget:) Som formann i veglaget er du den einaste som kan berge denne stranda. Heile avgjerdsmakta sit hjå deg. Og på grunn av skogbrukets einrådige stilling i skogen har dykk eit ansvar for å ta omsyn til også andre ting enn dei reint økonomiske. Kunne du lata vegen stoppe her ved vassenden, i alle fall i fyrste omgang for å sjå om dykk kunne greie dykk med det? (Formannen i veglaget:) Du har anleggsmaskinene like borti her. Å stoppe vegen her kan bli sett på som kontraktbrot. Entreprenøren kan kome til å reise erstatningskrav mot grunneigarane!

(NV tek rikstelefon til henne som bad om hjelp:) Eg har arbeidd med saka, men det er ingen ting naturvernet kan gjere. På grunn av den nærast rettslause stilling som naturen har overfor dei økonomiske kreftene, kan eg heller ikkje kome med noko råd. Det vi har av naturvernlovgjeving her i landet er ein stor bløff overfor naturvernet, spesielt i skogen. Vi skal nå gjere eit forsøk på å få forvaltningspraksisten inn i anstendige former, men det vil ikkje hjelpe for dette vatnet. Eg er like lei meg for dette som du er, men slik situasjonen for naturvernet i dagens Norge.

AASMUND HAGEN,
Det norske Skogselskap

SKOGVERN PÅ VILLSPOR?

– noen kommentarer
til Inge Lien.

I septembernummeret av Norsk Natur skrev Inge Lien en artikkel om «skogvern på villspor». Nærværende artikkel er ikke ment som et motinnlegg hvor Inge Liens argumenter vurderes punkt for punkt, men snarere noen spredte tanker omkring temaet.

Grunnen til at jeg ikke skriver dette som et bevisst motinnlegg er følgende:

1. Jeg er skogbruksutdannet.
2. Jeg betrakter meg selv som en naturverner.
3. Foreløpig lever jeg i den naive overbevisning om at dette er to forenlige ting.

Dramatisk ordbruk nytter ikke

Inge Lien gir en firkantet og gal beskrivelse av skogbruksnæringen i sin artikkel. Skogbrukets folk beskrives som trefiberfolk med trefiberinteresser i trefiberorganisasjoner på 15 steder i artikkelen. En ser formelig for seg celluloselovprisende teknokrater som vasser rundt i granåkrer og glyfosat, dreper de siste lauvtrær med produksjonstabeller i baklomma. Slik er det nå heldigvis ikke. Inge Lien begår urett mot de mange i skogbruket som er seriøst opptatt av naturvern, og som mener at våre utmarksressurser slett ikke bare skal benyttes til ensidig fiberproduksjon.

Lien er direkte urettferdig, når han skjærer alle skogbrukets folk over en kam og beskriver dem som «herrefolket» som ikke er eksponenter for skogvern og naturetiske spørsmål. I denne sammenheng beskrives naturverneren som husmannen med lua i handa som ikke får gehør for sine meninger. Generelt synes jeg Inge Liens framstillingsmåte skaper konfrontasjon for konfrontasjonens skyld. Artikkelen er ikke skrevet i formann Per Olav Tveitas ånd i «formannen mener» i samme nummer av Norsk Natur. Jeg er selvsagt klar over at det er konfliktområder mellom moderne skogbruk og naturvern. Disse konfliktene kan løses men det skjer ikke gjennom dramatisk ordbruk.

Skogbruket må ta hensyn

Tidligere ble tømmerproduksjonen tillagt all vekt. Den gang het

det også Lov om skogproduksjon. Tiden forandrer seg og synet på hva som er godt skogbruk med den. I dag heter det Lov om skogbruk og skogvern. I denne loven heter det at det skal tas hensyn til skogen som landskapselement, som område for jakt og fiske og som område for friluftsliv.

I dette ligger at skogbruksnæringen har akseptert at skogen ikke kun har betydning som fiberproducent. Kriteriet på en god skogbruker bør nå være at han tar de nevnte hensyn gjennom praktiske tiltak og ikke for en hver pris framelsker granåkrer. Fortsatt er skogsmarka som tømmerprodusent tillagt størst betydning i loven. Det heter nemlig at det skal tas sikte på å gi næringens utøvere et tilfredsstillende resultat samt å sikre industrien en jevn råstofftilførsel. Disse prioriteringene er Inge Lien uenig i, idet han mener at det hensyn som er tillagt naturvernet i loven kun er «kakepynt». Her er vi ved et punkt som bør kunne gi grunnlag for en saklig diskusjon.

Skogbruket taler med flere røster

I Norge er det vel 130 000 skogeierdommer over 5 dekar. Gjennomsnittlig størrelse på skogeierdommen er 450 dekar, 75% av skogsarealet er privateid. De fleste skogeiere har skogen som inntektskilde ved siden av jordbruk eller annen næring. Årlig leveres tømmer fra 25–30 000 skogeierdommer. Alle arbeider i skogen inkludert transport til industri danner årlig ca. 12 000 årsverk. Mange flere er avhengig av skogen idet eiendomsstrukturen er slik at skogen kun gir inntekt deler av året. Små eiendommer og varierende bonitetsforhold gir ikke grunnlag for det skjematiske «industriskogbruk» som Inge Lien beskriver i sin artikkel.

Et variert naturgrunnlag med mange skogeiere medfører mange beslutningstagere som prioriterer forskjellig. I tillegg har vi de skogbruksutdannede funksjonærer med sine meninger. Det er derfor feil når det i de forskjellige sammenhenger blir beskrevet som at skogbruket «taler med en røst». Også her finnes det forskjellige oppfatninger og prioritering. ❄

Første mann ut i vår nye «Miljøtips»-serie er Finn Yngve Karlsen om bedre utnyttelse av vedovnen. Sitter flere av våre medlemmer inne med andre mer eller mindre hverdagslige miljøtips enten det gjelder energisparing, forurensning, miljøforbedringer m.m. i hjem, nærmiljø eller bedrift, tar vi dem gjerne imot – for presentasjon i «Norsk Natur».

Vedovnens muligheter

AV FINN YNGVE KARLSEN

Vedovnen blir ikke alltid utnyttet godt nok. Varmen fordeler seg ikke jevnt rundt om i huset. Energiforbruket for et vanlig hus ligger i gjennomsnitt på ca. 4 kW til oppvarming ved en utetemperatur på -20°C . Vedovnens arbeidsområde ligger opp til 8 kW med variasjon fra ovn til ovn.

Dermed har man samlet et kraftig energipotensiale i ett punkt, og dette medfører – dersom energien ikke fordeles – at en utnytter den reelle ovnseffekten svært lite. Elektrisitet blir dermed brukt til oppvarming i andre rom.

Fra fysikken vet vi at varm luft stiger. (Se Fig. 1) De som har hus med flere etasjer har naturen på sin side når det gjelder varmefordelingen. Det er en fordel å plassere ovnen i nederste etasje, men med rister som er gjennomgående opp til neste etasje. (Se fig. 2.) Figuren viser et rom uten slik mulighet og et rom med. Utnyttelsesgraden av dette er jo selvsagt størst rett over ovnen, da temperaturen er høyest her, og det igjen medfører større oppdrift.

Men skal en fordele varmen til rom som ligger på samme plan som ovnen står, må en gi prosessen en hjelpende hånd, og her vil en liten

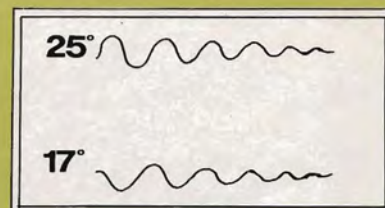
vifte være til stor hjelp. Fig. 3 viser en enkel skisse hvor en har oppdrift av varmluft til annen etasje og vifte med rortilslutning som frakter varm luft til rom i samme plan.

Prinsippet for viften

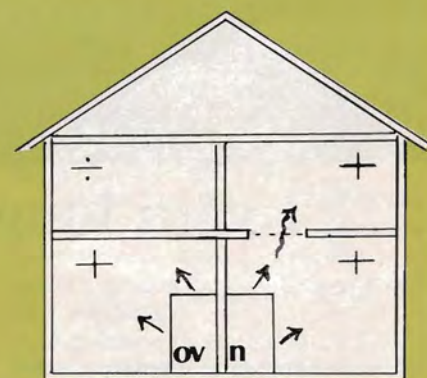
Når det er varmeoverskudd i rommet der ovnen står, slår viften seg automatisk på (termostat). Den tar inn luft hvor det er varmest, dvs. oppunder taket rundt ovnen (se fig. 1.) varmluften blåses langs gulvet slik at romtemperaturen blir jevn.

Ved en-etasjes hus kan løsningen f.eks. være som vist i fig. 4. Rør-fremføringene ligger her på loftet (isolert). Hvis en ikke har anledning til annet, blåses varmluften ned fra taket.

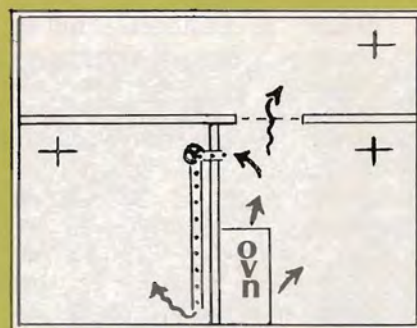
Man bør være oppmerksom på en ting når en bruker vifte, nemlig å sørge for luftsirkulasjon mellom rommene, slik at en ikke får problemer med trekken. Etter å ha lest dette er det kanskje noen som sukker oppgitt over at det trekkes inn strømkrevende hjelpemiddel også her. Men viften tar maks. 70 W og det er ikke mer enn ei lyspære. Så dersom en kan øke nytteeffekten til ovnen med 2 kW, kan en selv vurdere om det er et undøvelig hjelpemiddel.

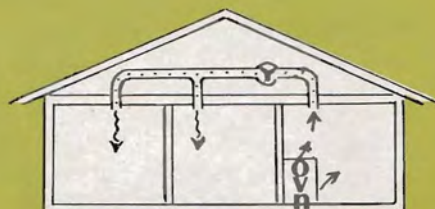
FIGUR 1

FIGUR 2

FIGUR 3

FIGUR 4

... i våre lunger

av Bård Michalsen

Vi ler av ham når han kommer syklende gjennom trafikkmaskinen under regjeringsbygget. Med gassmaske.

Mulighetene er likevel gode for at mannen med gassmaske blir den som ler sist og best.

For lufta i hovedstaden er full av helsefarlige stoffer. «Beregning av sprednings- og eksponeringsforhold for visse luftforurensningskomponenter i Oslo» er det folkelige navnet på en 98 siders vitenskapelig rapport. Den er utarbeidet av en arbeidsgruppe ved Norsk Institutt For Luftforskning og bekrefter det vi jo visste her vi sitter som nærmeste nabo til krysset Akersgata/Teatergata, Oslo 1: Bylufta er full av SO₂, CO, HC, NO, bly, sot og for alt vi vet også andre utslipp av Fanden og hans oldemor.

Det forskerne kaller grenseverdier blir overskredet for en rekke stoffers vedkommende. Hvilket betyr det at mange av oss daglig puster inn farlige stoffer i større konsentrasjoner enn det som er helsemessig forsvarlig. Hardest rammes hjerte- og lungepasienter og barn, men også andre kan pådra seg skader av utslippene. Situasjonen

er så faretruende at selveste regjeringsorganet slår opp «Over 100 000 Oslo-folk i helsefarlig vinterluft».

Hvorfor er faren for at Ola på Lambertseter får kreft to og en halv gang så stor som faren for at Kari i Ytre Enfold rammes? Forskerne vet ikke om forurensninger fra bilavgasser er en medvirkende årsak, men tanken er i alle fall nærliggende. Og hvem skal pålegges bevisbyrden?

Det er fortsatt bilen som er hovedfienden. Og her er ikke antibilistenes Renault 4 det spor bedre enn matpakkekjøernes Ford. Selv ikke med anti-atomkraftmerke klistret på bakruta.

«Bilfri by» var et populært krav på 70-tallet, dengang populismen grodde. I stagnasjonstider er ikke naturvern inne lenger. Det koster for mye. Likevel, skadevirkningene av unødig privatbilisme i sentrum koster for mye i helse og trivsel til at kampen mot ondet skal prisgis meningskonjunkturerne.

Eller må vi stole ene og alene på kjærligheten fordi lufta heller ikke i framtida blir noe å leve av? ❀

Mjøsaksjon for Oslo-lufta

– Nå trengs det en Mjøsaksjon for Oslo-lufta.

Det mener Østlandske Naturvernforening. Foreningens formann, Bredo Berntsen sier:

– Kommunen har år etter år avfeid de økende problemene med at det trengs mer forskning. Nå sist i kommuneplanmeldingen 1982, programområde samferdsel: «Når det gjelder annen forurensning fra biltrafikken, trenger vi ny kunnskap og nye virkemidler.» I dag har vi kunnskapene, men vi savner virkemidlene.

Foto: T. A. Svensson.

Berntsen mener det vil være galt å låse seg fast i en renseteknologisk tro på at problemer vil løse seg med nye rensefilter i bilene. Det er kort og godt for mange biler i Oslo sentrum.

– Vi må satse sterkere på kollektivtrafikken. Trikkene må gis lyspreferanser, takstene må legges på et så lavt nivå at det blir fordelaktig å la bilen stå hjemme, og kollektivtrafikken må få flere egne filer. Det vil være sterkt beklagelig om myndighetene i en misforstått form for sparing ikke nå satser for fullt på kollektivtransporten. Ulykkes og helseskadene store kostnader grunnet privatbilismen har en tendens til å bli borte på andre budsjettposter når samferdselsutgiftene vurderes, og det har man for lett for å glemme, sier Berntsen.

SE OSLO - OG DØ!

Det er fyringsanlegg og biltrafikk som er de dominerende kilde for luftforurensninger i Oslo. Biltrafikken gir karbonmonoksyd (CO) og blyforurensninger, mens fyringsanlegg er hovedkilden til utslipp av svoveldioksyd (SO₂). Dessuten slipper begge grupper ut annen forurensning som for eksempel svevestøv og sot. Utslippene er så store at en kan frykte helseskader.

Det viser en fersk rapport utarbeidet av en arbeidsgruppe ved Norsk Institutt for Luftforskning (NILU), laget på oppdrag fra Oslo Helseråd og Statens forurensningstilsyn. I samband med denne rapporten har **Tore Aune** ved Statens Institutt for Folkehelse gjort en vurdering av helsevirkningene av luftforurensningene i Oslo.

Rapportene er fulle av tabeller, formler og fremmedord som får en legmann til å forstå at her er det snakk om solid bakgrunn for kjente konklusjoner. Og de kan vanskelig misforstås.

Verst i Norden

Den velkjente Oslogryta gir hovedstaden et naturligt handikap i forurens-

Bilens avgasser skaper ikke bare vond lukt og pustevansker, men skaper byer som Oslo om til en kjemisk heksegryte. Var det noen som ønsket å legge ned trikken? Foto: Sverre Heiberg.

ningssammenheng. Gryta gir særlig om vinteren en oppsamling av forurensninger – til skade for dem som bor, arbeider og ferdes her. Gryta fører til at Oslo har dårligst luft av de nordiske hovedstedene.

Vintertids er det i Oslo et gjennomsnittlig SO₂-utslipp på 750 kilo pr. time. Samtidig slippes det hver time ut 390 kilo svevestøv og sot, 7600 kilo karbonmonoksyd, 1000 kilo hydrokarboner, 780 kilo nitrogenoksyder, 8,4 kilo bly og 46 kilo benzen. Om sommeren er utslippene noe mindre. Alle de nevnte stoffene kan alene eller i samvirke gi helseskader om konsentrasjonene blir høye nok. Og det er de gjerne i Oslo.

Vi overlever

For eksempel viser fordelingen av SO₂-forurensninger at verdiene i en stor del av Oslo ligger høyere enn Verdens Helseorganisasjons målsetting. Nå er forbruket av olje synkende, og dette gir noe mindre utslipp av SO₂, uten at dette bør gi grunn til alt for stor ro. Vi skal leve, ikke bare overleve. **Tore Aune** skriver: «Selv om det har skjedd en meget gledelig reduksjon av SO₂-utslippene i de senere år, slik at man har eliminert risikoen for dødsfall

på grunn av for høye SO₂-konsentrasjoner... er det fremdeles ønskelig å bringe konsentrasjonene ned på et lavere nivå for både SO₂ og svevestøv, også for å redusere sjansene for helseskader.»

Bilen

Størst grunn til uro er det likevel berettiget å ha for de utslippene vår hellige ku, bilen, spyr ut. Bilavgassene har for eksempel ansvaret for ca. 90 prosent av utslippene av karbonmonoksyd. De høyeste karbonmonoksyd-konsentrasjonene vil kunne gi hyppigere anfall for hjertekrampepasienter og pasienter med lungelidelser. Også foster vil lett kunne rammes. Konsentrasjonsevnene og dermed trafikksikkerheten står også i fare.

Aune skriver videre: «I tillegg til de mer klassiske luftvegssykdommer assosiert med luftforurensninger... er man i stigende grad blitt oppmerksom på at luftforurensninger også kan være medvirkende til utvikling av sykdommer som kreft, mutasjoner og foster misdannelse».

Vi nevner det igjen: Det er to og en halv gang større sjanse for å få kreft om en er bosatt i Oslo enn om en bor på landsbygda... ☘

TIL
NORGES NATURVERNFORBUND
POSTBOKS 8268 HAMMERSBORG – OSLO 1
POSTGIRO 2362259 (gjelder bare salget) – BANKGIRO 6001.05.70835

TLF. SALG:
(02) 33 10 27

JEG/VI BESTILLER MED DETTE:

NB! I tillegg til de oppgitte priser kommer porto- og ekspedisjonsbegyr etter følgende satser:

- Samlet kjøp for inntil kr 20,-, gebyr kr 4,-
- Samlet kjøp for inntil kr 50,-, gebyr kr 9,-
- Samlet kjøp for over kr 50,-, gebyr kr 12,-

Navn:

Adresse:

Poststed:

NB! Husk å angi betalingsmåte ved bestilling. De som ikke gjør det, vil få bestilte varer tilsendt pr. postoppkrav.

☐ Det samlede beløp i kr..... (inklusive eksp.gebyr) sendes vedlagt i sjekk/sendes samtidig pr. bankgiro/postgiro/postanvisning. (Stryk det som ikke passer!)

OBS! Varer som betales oss pr. bank-, postgiro/postanvisning eller pr. sjekk, blir ikke sendt fra NNV før beløpet er mottatt.

☐ Jeg ønsker å betale mot oppkrav, og må da betale oppkravsgebyr og porto i tillegg.

Ved enhver innbetaling, vennligst skriv hva betalingen gjelder! Og husk – rask og riktig ekspedering er avhengig av at bestilleren har tydelig navn og adresse.

Varenr.	Antall	Vare	Beløp
KALENDER/PLAKATER			
100		eks. «Naturkalenderen 1983» à kr 25,-	tils. kr
101		eks. Plakat «Fjellbakkestjerne» à kr 30,-	tils. kr
102		eks. Plakat «Svalestjert» à kr 30,-	tils. kr
103		eks. Plakat «Perleugle» à kr 30,-	tils. kr
104		eks. Plakat «Rådyrkalv» à kr 30,-	tils. kr
105		eks. Plakat «Gaupe» (E. Struksnes) à kr 10,-	tils. kr
106		eks. Plakat «Olje eller fisk?» (Rune Anderson) à kr 15,-	tils. kr
107		eks. Plakat «Vassdragsvern» (Morten M. Kristiansen) à kr 10,-	tils. kr
109		eks. Plakat «Vinterfugler» Staffan Ullström à kr 25,-	tils. kr
110		eks. Plakat «Spiselige ville bær» (Hedvig Wright Østern) à kr 35,-	tils. kr

PROSPEKTKORT			
200		sett Prospektkortserie «Kort og godt» (Morten M. Kristiansen) à kr 10,-, sett à 9 stk.	tils. kr
203		sett «Indianerbrevet» à kr 35,-, sett à 5 stk.	tils. kr
204		sett Vinterkort – enkle 9 kort à kr 20,-	tils. kr
205		sett «Fuglefrimerker» (Ree/Fjeldsø) sett à) eks. enkle à kr 20,-	tils. kr
206		sett Vinterkort «blåmeis» (Viggo Ree) à 5 eks. doble m/konv. à kr 25,-	tils. kr
207		sett Sur nedbør – kort gratis	tils. kr
208		sett «Gaupe» julekort (10 eks.) à kr 18,-. (Ullström)	tils. kr
		eks. «Gaupe» julekort à kr 2,-. (Ullström)	tils. kr

GENSER			
		eks. Collegegenser m/NNV merke og navn i størrelse(r) S □ M □ L □ XL □ XXL □ à kr 125,-	tils. kr

MERKER			
300		eks. Stoffmerke «Norges Naturvernforbund» à kr 10,-	tils. kr
302		sett 4 klebemerker «Norges Naturvernforbund» à kr 15,-	tils. kr
302		eks. Medlemsnål i sølv à kr 10,-	tils. kr
		eks. Medlemsnål i sølv (m/sikkerhetsnål) 1½ x 1½ cm à kr 20,-	tils. kr
303		eks. Medlemsnål i gull à kr 20,-	tils. kr
304		sett Sett à 5 stk. sy-på-refleks «Unna meg» à kr 25,-	tils. kr
305		sett 5 stk. sy-på-refleks «rund» à kr 25,-	tils. kr
306		eks. Stoffmerke «Aksjon Rovfugl» à kr 10,-	tils. kr
307		sett 5 stk. klebemerker «Aksjon Rovfugl» à kr 10,-	tils. kr
308		sett à 5 stk. klebemerker store «La naturen gå i arv» à kr 25,-	tils. kr
309		sett à 10 stk. brevmerker «La naturen gå i arv» à kr 10,-	tils. kr

Varenr.	Antall	Vare	Beløp
KUNST			
400		eks. Tresnitt bjørn (E. Struksnes) à kr 35,-	tils. kr
402		eks. Tresnitt gaupe (E. Struksnes) à kr 35,-	tils. kr
403		eks. Tresnitt jerv (E. Struksnes) à kr 35,-	tils. kr
404		eks. Tresnitt oter (E. Struksnes) à kr 35,-	tils. kr
		sett Sett tresnitt (bjørn, gaupe, jerv, oter) à kr 120,-	tils. kr
405		eks. Litografi «Brushaneleik» (Vivian Zahl Ohlsen) à kr 150,-	tils. kr

LITTERATUR			
500		eks. U. Hafsten «Naturvernets århundre» à kr 14,-	tils. kr
504		eks. M. Segnestam «Den første naturboka» à kr 15,-	tils. kr
505		eks. Perarvid Skog «Økologi» à kr 15,-	tils. kr
506		eks. NNV's Energimotmelding à kr 20,-	tils. kr
508		eks. Naturvernets historie i Norge (Berntzen) à kr 25,-	tils. kr
509		eks. H. Solheim «Olje eller fisk?» à kr 24,-	tils. kr
510		eks. Bryne/Garnåsjordet/Hofseth/Parr: «Energi, miljø og samfunn» à kr 68,-	tils. kr
511		eks. Alta-motmeldingen à kr 20,-	tils. kr
512		eks. «Dei siste vassdraga» à kr 25,-	tils. kr
513		eks. av Alta Høyesterettsdommen à kr 87,-	tils. kr
514		eks. «Ingen kraftkrise i Norge» à kr 15,-	tils. kr
515		eks. «Natur- og miljøvern litteratur 1908-80» (Berntsen) à kr 30,-	tils. kr
516		eks. Skogbruk og naturvern à kr 80,-	tils. kr

Totalt kr

VARER FRA KRETSPRENINGENE

.....	eks. Perler i Rogalandsnaturen à kr 95,-	tils. kr
.....	eks. «Natur i Vestfold» 1981 à kr 25,-	tils. kr
.....	eks. Sykkeltur for Vestfold à kr 35,-	tils. kr
.....	eks. «En ny energiplan» Særnr.	
.....	eks. Rauma/Ulvåa à kr 45,-	tils. kr
.....	eks. Spar Saltfjellet à kr 45,-	tils. kr
.....	eks. Plakat Oslomarka à kr 30,-	tils. kr
	+ porto og ekspedisjonsgebyr	

kr tils. kr

Totalt kr

OK!
Så meld oss
inn da!

BLI FAMILIE- MEDLEM!

Naturvernforbundet har idag rundt 30 000 medlemmer, og dette er en stor og hyggelig familie. Men av alle disse er «bare» 1800 såkalte familiemedlemmer. Vi hilser derfor langt flere familiemedlemmer velkommen i Naturvernforbundet.

Kontingenten er fortsatt kr 10,- og den er satt så lavt for at det ikke skal være vanskelig å bli medlem for hele familien. Som familiemedlem har du samme status som hovedmedlemmet – du får bare ikke «Norsk Natur». Derimot teller du med i vårt medlemstall, kan stemme på årsmøtene til våre fylkes- og lokallag – og ellers være med der det skjer noe i Naturvernforbundet. Så derfor – bruk talongen nedenfor.

Med vennlig hilsen

Per Valset

Org. sekretær

Jeg/vi ønsker familiemedlemskap i Norges Naturvernforbund á kr. 10,- pr. medlem/år.

HOVEDMEDLEM: (navn)

NAVN:

ADRESSE:

SEND IKKE PENGER. VI SENDER EGNE
INNBET.KORT NÅR VI MOTTAR DENNE TALONGEN.

BREV

Kan sendes
ufrankert
i Norge
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 019/29

TIL

**Norges
Naturvernforbund**

Hammersborg
OSLO 1

HARALD KIHLE

«Snøplogen»

Litografi

(46 x 60 cm)

1/200 eks.

MINSTE PRIS

KR 5000,-.

Født: 3/7-1905 i Borre

Utdannelse: Statens Håndverks- og Kunstindustriskole/Eivind Nielsen, Statens Kunstakademi/Axel Revold og Per Krogh og Marcel Gromaire, Paris

Debut: Oslo Kunstforening 1932, Statens

Høstutstilling 1933

Særskilte verker: Altertavlen i Grungedal Kirke og Bakkebø kapell, Flekkefjord

Innkjøpt av: Nasjonalgalleriet og en rekke gallerier i inn- og utland.

KARL E. HARR

«Morgen nordpå»

Litografi (75 x 64 cm)

1/100 eks.

MINSTE PRIS KR 1900,-.

Født: Kvæfjord, 1940

Utdannelse: Statens Håndverks- og Kunstindustriskole og Statens Kunstakademi

Debut: Statens Kunstutstilling 1967

Særskilte verker: Andenes Rådhus, Bergen Rådhus og Rikshospitalet

Innkjøpt av: Nasjonalgalleriet m.fl.

«Morgen nordpå»

To mann i båten. Som et gammelt skrifttegn i sort mot sjø. To mann står og trekker sildgarn og rundt dem er mørketiden med dette grålys som aldri hever seg til dag. De to er naboer ved en strand i Troms.

Heimefiske. Ikke noe stort og rasjonelt og langt til havs. Bare båten og de to mot grå vinterfjord. Ei sild blinker av og til i den svarte garnlenka. Det blir da en kasse og en brutt samtale mellom de to.

«Han e fin no. Bær gode gulle véret».

FRANS WIDERBERG

Litografi
(62 x 90 cm)
1/60 eks.

**MINSTE PRIS
KR 3000,-.**

Født: 8.4. 1934, Oslo

Utdannelse: Statens Hånd-
verks- og Kunstindustriskole
og Statens Kunstakademi/
Alexander Schultz

Debut: Statens Høstutstilling
og Unge Kunstneres Sam-
funn i Oslo/1963

Særskilte verker: Haukeland
Sykehus, Bergen, Universi-
tetet i Oslo og Voldsdalen
kirke, Ålesund

Innkjøpt av: Bl.a. Nasjonal-
galleriet og Riksgalleriet.

KUNSTAUKSJON FOR VASSDRAGSVERN

Utfordringen

I september 1982 fikk Naturvernforbundet et litografi «Smågåjuvet» av Reidar Fritzvold til støtte for forbundets vassdragsvernarbeid. Litografiet ble auksjonert ut på et vassdragsvernmøte 15. september i fjor. Og med dette startet Fritzvold en utfordring blant kunstnerkoleger om å gi et verk til inntekt for forbundets vassdragsvernarbeid.

Kunstverkene skal deretter auksjoneres ut gjennom «Norsk Natur» og blant våre medlemmer. Det settes en minstepris, og høyeste bud får tilslaget. Er det flere med samme bud skjer trekning under politikontroll.

I auksjonsperioden vil kunstverkene være utstilt på Naturvernforbundets kontor i Akersgata 63, Oslo 1.

Denne gang:

Denne gang har vi gleden av å presentere arbeider av tre av våre mest kjente bildende kunstnere: Karl Erik Harr, Harald Kihle og Frans Widerberg.

Som medlem av Naturvernforbundet har du muligheten til å skaffe deg et helt spesielt kunstverk med «vassdragsdedikasjon» fra kunstneren. Bildene leveres uten ramme.

Neste gang:

Nye kunstnere vil bli presentert i «Norsk Natur» nr 2/83. Hvor mange og hvilke er ennå ikke helt klart, men vi kan røpe at ihvertfall Espolin Johnsen er med.

GI BUD!

Bud på kunstverkene sendes Norges Naturvernforbund, postboks 8268, Hammersborg, Oslo 1

INNEN 20. MARS 1983

Budene sendes inn i konvolutt merket «Kunst-auksjon».

VINTERMORGEN

Selv om vinterens kalde snø
har dekket jorden
og skjult dens vakre farger.
Selv om naturen sover
og våre kinn er bleke
i de sorte vintermorgener,
lever fargene sitt eget liv
deroppe på himmelen.
Med solens vandring fra
øst til vest, blusser alle

himmelens
farger frem over byens tak,
over fiolette skoger,
inn i våre sjeler lyser

himmelfarger.
Og på en kvist: en undrende,
nyutsprunget gåsunge.

Tekst og akvarell: Sissel Gjersum